

„Mailáth György Tudományos Pályázat”

Jelige:

„Jégtükör”

Bírósági tagozat

Polgárjogi szekció

Téma:

Kisértékű perek – a gyorsabb jobb?

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	3.
1. Bevezető gondolatok	4.
2. „A bagatell perek” a kisértékű peres eljárás rövid történeti áttekintése a magyar jogban.	5.
3. „The small claims” Nemzetközi kitekintés, avagy a kis összegű követelések az Európai Unióban és az Európán kívüli jogrendekben.	6.
3.1. A kis értékű követelések európai eljárása és az európai fizetési meghagyásos eljárás	6.
3.2. Kis összegű követelések az Európai Unió országaiban.	8.
4. Út a kisértékű perekhez, a fizetési meghagyásos eljárás	13.
5. „A gyorsaság záloga, a zálog ára” A kisértékű perek eljárásjogi szabályainak elemzése az eljárásjogi alapelvek és a kisértékű perek célja fókuszában.	18.
6. „Mérni a gyorsaságot”. A kisértékű perek statisztikája.	22.
7. Összefoglalás	30.
Felhasznált irodalom	33.
Ábrajegyzék	33.

Rövidítések jegyzéke

Rövidítés

Alaptörvény

Bsz.

BKT.

EBH

EJEE

ESCP

Feloldás

Magyarország Alaptörvénye

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény

Budapest Környéki Törvényszék

A Legfelsőbb Bíróság, Kúria határozatainak hivatalos gyűjteménye,

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (kihirdette az 1993. évi XXXI. törvény)

Kis értékű követelés érvényesítésére irányuló európai eljárás (European

	Small Claim Procedure)
ESCP rendelet	Az Európai Parlament és a Tanács 861/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről
Itv.	Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény
FMH	Fizetési meghagyás
FMHtc.	A fizetési meghagyásokról szóló 1893. évi XIX. törvénycikk
FMHtv.	A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény
Jb.	Járásbíróság
MOKK	Magyar Országos Közjegyzői Kamara
Pp.	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
Ptk.	A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
Régi Ptk.	A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
Se.	A sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. törvénycikk
OSAP	Hivatalos statisztikai szolgálat országos statisztikai adatgyűjtési programja
XII. Pp. novella	A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2008. évi XXX. törvény

Kisértékű perek – a gyorsabb jobb?

Avagy a kisértékű peres eljárás hatékonyságának elemzése az eljárásjogi szabályok és a statisztikai mutatók mentén.

1. Bevezető gondolatok

„A jog, uram, jégükör. Aki sietni próbál rajta, többnyire lassabban ér célba.”

Lawrence Sanders

Az értekezés főcíme a „Kisértékű perek – a gyorsabb jobb?” kérdésselvetése kapcsán bizonyos állítható, hogy az igen aktuális és időszerű is. Időszerű, ha csak arra gondolunk, hogy örök filozófiai probléma és évezredek tapasztalati tény, hogy „a lassan járj tovább érsz” elve alapján a gyorsabb

nem mindig és minden helyzetben jobb, még ha mindezt összevetjük is a korunkban is kedvelt mondással „az idő pénz”¹. Továbbá aktuális is a kérdésfelvetés, ha azt tekintjük, hogy a kisértékű peres eljárás öt éve újra működő jogintézmény a magyar polgári perrendtartásban és éppen jelenleg is folyamatban van a polgári eljárásjogot megújító Polgári Perjogi Kodifikáció².

Az aktuális kérdés kapcsán az értekezés fő célja, hogy megvizsgálja és megpróbáljon választ adni arra a kérdésre: vajon a kis értékű perek szabályai biztosítják-e a gyorsabb elbírálást és egyszerűbbek-e az általános rendelkezéseknél, vagyis a gyorsabb jobb-e? Ennek megvizsgálásához szükséges a kisértékű peres eljárás rövid történeti bemutatása, valamint a nemzetközi szintű összehasonlítás más államok hasonló célkitűzéseket támogató eljárásjogi jogintézményeivel. Választ kíván adni a témafelvetés kapcsán a mű arra is, hogy a gyorsaság mint kritérium statisztikailag hogyan mérhető. Továbbá a kérdés megválaszolása során arra is választ kíván kapni, hogy a kis értékű perek szabályai szervesen illeszkednek-e a perjogi szabályokba vagy azok ellentmondásosak, megfelelnek az eljárási garanciák érvényesülésének.

Egy működő jogintézmény megítélésénél mindig fontos kiindulási pont a jogalkotó akaratának vizsgálata. A kisértékű perek szabályait a XII. Pp. novella vezette be a polgári perrendtartásba. A jogalkotó a kisértékű perek fogalmát és szabályozását összekapcsolta a fizetési meghagyásos eljárással. Mindkét eljárás alapvető célja³, az eljárások gyorsítása és egyszerűsítése volt. A két eljárás összekapcsolódik annyiban is, hogy a kisértékű per mindig fizetési meghagyásos eljárást követ, ez alól nincs kivétel. Amíg az Fmhtv. szabályai alapján lefolytatott fizetési meghagyásos eljárásnak a további célja az eljárás gyorsításán és egyszerűsítésén túl annak biztosítása, hogy a nem vitatott pénzkövetelések egyszerűsített eljárásban, peren kívül történő gyors és hatékony elintézése legyen biztosítva, addig a kisértékű perek szabályai a Pp. 24-25. §-i szerint számított 1.000.000,-Ft-ot meg nem haladó pertárgyértékű követelések vonatkozásban alkalmazandó peres eljárás gyorsítását hivatottak szabályozni.

E ponton a két jogintézmény összekapcsolása között látszólagos ellentét feszülhet⁴ a célkitűzéseket tekintve, hiszen a XII. Pp. Novella kötelező értékhatári szabálya⁵ és a két jogintézmény összekapcsolása a perré alakítás folyamatával megteremti a lehetőséget arra, hogy a jogalkotói szándékkal szemben a biztos ellentmondás esetén is köteles a felperes a peren kívüli jogvitarendezést megkísérelni.

A fő cél tehát a kisértékű peres eljárás bevezetésénél az eljárások gyorsítása és egyszerűsítése, amely összhangban áll az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, amely kimondja, mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja.

Ugyancsak összhangban áll a törvényalkotói alapcélja a jogintézmények az EJEE 6. cikk 1. pontjával is, melynek ratifikálásával Magyarország 1992. november 5. napján magára nézve is kötelezőnek ismerte el, az abban foglalt ügyek ésszerű időn belül történő elbírálásának kötelezettségét. E körben érdemes megfigyelni az ésszerű határidőn belüli ítélezés követelményének következményeit bemutató tanulmányokat⁶

Ugyancsak szükséges egy jogintézmény megítéléséhez, hogy bizonyos időtávlatból lehessen rátekinteni és elemzés alá vonni. Erre a XII. Pp. novella hatálybalépése óta eltelt öt évben az eljárás kapcsán összegyűlt tények, adatok, statisztikák, jogdogmatikai nézetek, jogerős ítéletek és nyitott jogkérdések jelentős száma kiváló lehetőséget biztosít.

2. „A bagatell perek” a kisértékű peres eljárás rövid történeti áttekintése a magyar jogban.

1 Ereszoszi Theophrasztosz (Θεόφραστος, Kr. e. 371 – 287) görög filozófusnak tulajdonított mondás. forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Theophrasztosz>

2 A Polgári Perjogi Kodifikációról szóló 1267/2013. (V.17.) Korm. hat.

3 Lásd XII. Pp. Novella miniszteri indokolása.

4 Szécsényi-Nagy Kristóf: Nagykomentár a fizetési meghagyásos eljárásról szóló törvényhez 35. o. Kiadó: Complex Kiadó Kft.2012.

5 1.000.000,-Ft alatti kizárólagosan pénzkövetelés

6 Lásd: A Magyar Állam 2010-ben 83 millió Ft-ot fizetett ki a kérelmezők részére, 2010. december 31-én a Kormányképviseleten folyamatban lévő 66 ügyből 46 indult az eljárás elhúzódása miatt. Forrás: Dr. Budavári Krisztina Az ésszerű határidő követelménye <http://www.jogiforum.hu/hirek/27005>

Tény, hogy a Pp. megalkotásakor fennálló szocialista perrend közel negyven évig az egységes első fokú eljárás dogmáját vallotta, a magyar eljárásjogban mégsem rendszeridegen az egyszerűsített eljárás. Ennek eljárás jogunkban több mint száz éves hagyománya van egyszerűsített vagy más néven bagatell vagy latin eredetű archaikus magyarsággal említve sommás eljárás néven, így annak 1997. évi első megjelenése⁷ majd elsőfokú eljárásban is kiteljesedett jogintézményként történő 2009. január 1-jei hatálybalépése nem számított újdonságnak.

A sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. törvénycikk a kor kisperértékű ügyeit szabályozta, ugyanakkor lehetővé tette a modern eljárásjogi alapelvek (közvetlenség, szóbeliség, bizonyítékok szabad mérlegelése) érvényre jutását az általános eljárásban is. A sommás eljárási törvény a maga korában korszakot alkotó jelentőséggel bírt, mivel az akkor egyed uralkodó írásbeliség mellett a szóbeliség s a bizonyítékok szabad mérlegelésének elvét honosította meg a magyar eljárásjogban.

Az Se. törvénycikk 64. §-a szerint: „a bíróság a bizonyítékok mérlegelésében törvényes bizonyítási szabályokhoz csak a jelen törvényben kijelölt esetekben van kötve, egyébként pedig valamely tényállásnak valóságát vagy valótlanságát a tárgyalás s a bizonyítás egész tartalmának szorgos méltatása alapján ítéli meg.”

Az Se. törvénycikk alapján a királyi járásbíróóságok jártak el a sommás ügyekben, a hatáskörük alapján értékhatárhoz (500,- Ft, és 200,- Ft.) kötöttek, de meghatározott ügycsoportok⁸ értékhatár nélkül is ide tartoztak. A felek fő szabály szerint személyesen járhattak el az ügyben. A keresetet írásban kellett benyújtani vagy jegyzőkönyvbe is lehetett mondani. Ez azonban csak előkészítő irat jellegével bírt, mert a tárgyalás szóbeli jellegénél fogva a felperes keresetét a tárgyaláson is elő kellett, hogy adja. Érdekesség, hogy már ezen törvénycikk is „honorálta” az előkészítő irattól lényegesen eltérő kereseti előadást, amely esetben az alperes ha védelmét nem tudta azonnal előterjeszteni a felperes költségére a tárgyalást elhalasztását kérhette. Az eljárási cselekményekben a legfontosabb újítás a s a szabad bizonyítás elvének érvényesítésén⁹ volt, továbbá a szóbeliség és közvetlenség elvének következményeként ugyancsak újítás volt a tanúkhöz történő felek általi kérdésfeltevés lehetősége.

Az Se.-ben újítás számba ment annak megengedése, hogy a felek a bíró engedelmével a tanúhoz közvetlenül is intézhetnek kérdéseket. Az ügyben a bíróság ítélettel döntött. A fellebbezés körében a fellebbezéseket a királyi törvényszék bírálta el három tagú tanácsban. A fellebbezés lehetősége korlátozott volt egyrészt értékhatár tekintetében 50,-Frt-ot felett, másrészt a felülbírálat szűkített köre tekintetében. A fellebbezési eljárásban az írásbeliség (ex actis) volt a jellemző, azonban újítás volt a szóbeliség megengedése a fellebbezés során. Más típusú felülvizsgálat volt az ún. revízió, amelynek azonban a ténykérdésben nem, csakis jogkérdésben volt helye.

A Plósz Sándor-féle Polgári Perrendtartásról szóló 1911. I. Törvénycikk alapján a sommás eljárás megmaradt, de tartalma szűkült (községi bírósági eljárás). Az által szabályozott bagatell perekben külön bíróságok, a községi bíróságok jártak el. A községi bíróságot Budapesten a kerületi városbíró alkotja; más városokban a közgyűlés által erre a célra kijelölt, egy vagy több közigazgatási tisztviselő; községekben a bíró a tanács egy tagjával és a jegyzővel. A községi bíróság hatáskörébe tartoztak a pénz fizetése, munka teljesítése vagy ingó dolog iránti perek, ha a per tárgyainak értéke a 100 pengőt, egyesületi tagsági díjak iránti perekben az 5 pengőt, meg nem haladta. Lehetőség volt a községi bíróság hatáskörét elkerülni, ha a felperes követelését, a járásbíróóság előtt, fizetési meghagyás útján érvényesíti.

3. „The small claims” Nemzetközi kitekintés, avagy a kis összegű követelések az Európai Unióban és az Európán kívüli jogrendekben.

3.1. A kis értékű követelések európai eljárása és az európai fizetési meghagyásos eljárás

Az Európai Unióban az együttműködés új kereteit a polgári eljárásjogi jogalkotás területén az alapszerződés ide vonatkozó cikkelyeit jelentősen megújította a Lisszabon-i szerződés. Az addigi pillér-rendszerű jogalkotás helyett bevezette az igazságügyi együttműködési ügyekben az egyhangúsági döntés helyett a minősített többségi döntéshozatalt, amely az együttműködés területén a jogalkotást jelentősen felgyorsította. Mivel a polgári ügyekben való együttműködés már a Lisszabon-i szerződés előtt is a rendes jogalkotási eljárás (minősített többség, együttdöntés) alá tartozott, e téren a minőségi újdonságot az hozta, hogy a jogalkotási kezdeményezés alapja került meghatározására. A

7 1997. évi Pp.-novella vezette be újra a kis perértékű ügyek fogalmát, de csak a fellebbezési eljárás körében.

8 Birtokháborítás, szomszédviták

9 Kengyel Miklós: Száz éves a sommás eljárásról szóló törvény, Magyar Jog 1993/10. 608-611, 608-609.

korábbi Európai Bizottság kezdeményezése esetén megkívánt indok kimutatása¹⁰ helyett az új Európai Unió Szerződés 81. cikk. (2) bekezdése szerint „az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében intézkedéseket állapít meg – különösen, ha ez a belső piac megfelelő működéséhez szükséges –, biztosítandó”. Vagyis felgyorsította a jogalkotási folyamatot azzal, hogy a belső piac működésének előmozdítását csak különös indokként emeli ki a Lisszabon-i Európai Unió Szerződés, a jogalkotói hatáskör tehát egyre inkább eredeti, elszakad a belső piac működése javításától¹¹.

Ennek az új szemléletű rendeletalkotásnak köszönhetően jött létre az Európai Parlament és a Tanács 861/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről. Ez a rendelet szabályozza a kis értékű követelések európai eljárását. Az ESCP rendelet célja, hogy egyszerűsítse és felgyorsítsa a 2 000,-EUR meg nem haladó, határon átnyúló követelések érvényesítését a tagállamokban. A jogalkotói cél vizsgálata alapján itt is megállapíthatjuk, hogy az ESCP rendelet mögött az Európai Unió jogi aktusai mögött meghúzódó személyi és pertárgyérték alapon történő privilegizálás elve áll, annak is a fogyasztóvédelem a legmeghatározóbb vezérelve¹².

A kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás a tagállami jogszabályok szerinti eljárások alternatívájaként áll a peres felek rendelkezésére. A kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítéletet a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni, és végre kell hajtani. A kis értékű követelések eljárásához kapcsolódóan formanyomtatványok is rendelkezésre állnak, amelyeket a joghatósággal rendelkező bírósághoz kell benyújtani az eljárás megindításához kitöltve¹³ és mellékelni hozzá a bizonyítékokat. A bíróság a kérelem kézhezvételét követően kitölti a „Válaszadási formanyomtatvány” számára fenntartott részét. A bíróság a formanyomtatvány kézhezvételétől számított 14 napon belül annak másolatát és a válaszadási formanyomtatványt kézbesíti az alperesnek. Az alperesnek 30 nap áll rendelkezésére, hogy válaszoljon a válaszadási formanyomtatvány számára fenntartott részének kitöltésével. A bíróság 14 napon belül valamennyi válaszról másolatot küld a panasztevőnek. A bíróság az alperes válaszána kézhezvételétől számított 30 napon belül ítéletet hoz a kis értékű követeléssel kapcsolatban, vagy további részleteket kér írásban bármelyik féltől, vagy szóbeli meghallgatásra összehívja a feleket (ez esetben a jogi képviselő nem kötelező). Az ítélet¹⁴ valamint annak másolata további alaki követelmények nélkül az Európai Unió valamennyi tagállamában végrehajtható. Az ítélet végrehajtására a tagállami nemzeti szabályok az irányadók.

Jelenleg folyamatban van a rendelet felülvizsgálata. Már az Európai Parlament és a Tanács előtt vannak az Európai Bizottság módosító javaslatai¹⁵, amelyek segítségével meg kívánják újítani és gyakoribbá és egyszerűbbé tenni a kis értékű követelések európai eljárását, valamint a hozzá kapcsolódóan a peres eljárások eredményeként hozott határozatok végrehajtását a magánszemélyek és a vállalkozások határon átnyúló vitáinak rendezésén eljárásait. A javaslat 2.000,-EUR-ról 10.000,-EUR-ra emelné az eljárás értékhatárát elérve ezzel azt, hogy az előzetes becslések alapján a határon átnyúló ügyek közel felében alkalmazható lenne ez az eljárás. Ezzel párhuzamosan a határon átnyúló ügyek fogalmát is tágabban határoznák meg, ezzel lehetővé téve a még szélesebb alkalmazási kört. E körben a javaslat szerint - a jelenleg hatályos szabályokkal ellentétben - olyan esetben is alkalmazható lenne az eljárás, amikor csak a felek között létrejött szerződést kell valamely másik tagállamban teljesíteni, de a szerződő felek lakóhelye ugyan abban a tagállamban van. A tervezet tartalmazza az eljárási költségek csökkentését. Az eljáró bíróság költségei nem léphetnek túl a vitatott követelés értékének tíz százalékát, valamint ha valamely tagállam szabályai minimum eljárási díj megállapításáról rendelkeznek, úgy az nem lehetne magasabb 35 eurónál. Az eljárási költségek megfizetésére banki átutalással vagy bankkártyás fizetéssel is lehetőséget akarnak teremteni. Az eljárás megindítása könnyítése és a költségcsökkentés körében tett javaslat alapján az eljárást interneten keresztül is meg lehetne indítani és az e-mail útján történő kommunikáció, a telefon- és videokonferencia is teljes mértékben elfogadott volna a javaslat alapján, ahol a felek személyes megjelenése csak abban az esetben lenne indokolt, ha a bíróság anélkül nem tudna döntést hozni.

Szorosan ehhez a rendelethez kapcsolódik, az 1896/2006/EK rendelet az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról. Az eljárás az olyan követelések gyors és hatékony behajtása, amelyek tekintetében nincs jogvita, az

10 A lisszabon-i szerződés előtt az Európai Bizottságnak ha európai polgári eljárásjogi tárgyú rendelet alkotását kezdeményezte ki kellett mutatnia a belső piac működésének elősegítése körében a szubszidiaritás elvének megfelelő indokot

11 dr. Pallós Nikolett: A KISÉRTÉKŰ PER SZABÁLYAINAK PERRENDI KOMPATIBILITÁSA doktori értekezés, Szeged 2011. 60.o.

12 Lásd Brüsszel I. a Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról megreformáló Európa Parlamenti és Tanács 1215/2012/EU (2012. december 12.) 6. és 18 cikk.

13 „A” nyomtatvány

14 Szüksége esetén le kell fordítani a másik tagállam nyelvére

15 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1095_hu.htm?locale=FR

Európai Unióban tevékenykedő gazdasági szereplők számára kiemelkedően fontos, mivel a késedelmes kifizetések képezik a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások fennmaradását veszélyeztető fizetési képtelenség fő okát, valamint nagyszámú munkahely elvesztését eredményezik. E rendelet célja egy európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozása révén a nem vitatott pénzkövetelésekre vonatkozó határokon átnyúló jogviták egyszerűsítése, felgyorsítása és azok költségeinek csökkentése, valamint az európai fizetési meghagyások tagállamok közötti szabad áramlásának lehet tételé olyan minimumszabályok megállapítása révén, amelyek betartása szükségtelessé tesz bármely, az elismerést és végrehajtást megelőző köztes eljárást a végrehajtás szerinti tagállamban¹⁶.

A rendelet alapján az európai fizetési meghagyás meghatározott formanyomtatványokon alapuló olyan egyszerűsített eljárást jelent, amely lehetővé teszi a határokon átnyúló, a kötelezett által nem vitatott pénzügyi követelések érvényesítését. Itt is egységes formanyomtatványok kerültek rendszeresítésre, amelyek kitöltésével az eljárás megindul. Az eljárás megindításához ki kell tölteni az „A” formanyomtatványt, amelynek tartalmaznia kell a felek adatait, valamint a követelés jellegét és összegét. A bíróság megvizsgálja a kérelmet, és amennyiben a formanyomtatványt helyesen töltötték ki, 30 napon belül kibocsátja az európai fizetési meghagyást. Ezt követően a meghagyást a bíróságnak kézbesítenie kell a kötelezett részére. A kötelezett vagy megfizeti a követelés összegét, vagy pedig vitatja azt. 30 nap áll rendelkezésére az európai fizetési meghagyásra vonatkozó ellentmondás benyújtására. Amennyiben erre sor kerül, az ügyet a nemzeti jog szerint illetékes polgári jogi bíróságokhoz kell áttenni. Ha a kötelezett nem nyújt be ellentmondást, az európai fizetési meghagyás automatikusan végrehajthatóvá válik.

3.2 Kis összegű követelések az Európai Unió országaiban.

A fent ismertetett kis összegű követelések körében tett európai eljárási és eljárásjogi egységesítési törekvések ellenére a kisértékű követelések tagállamonkénti eljárási szabályozásai érdekes képet mutatnak. Az alábbiakban röviden bemutatásra kerülnek az egyes európai uniós tagállamok nemzeti polgári eljárásjogaiban fellelhető kis összegű követelésekre vonatkozó szabályok.

Két nagy csoportot lehet e körben megkülönböztetni a szerint, hogy adott tagállam polgári eljárásjoga szabályozza-e vagy sem a kisértékű követeléseket. Elsőként azok a tagállamok kerülnek ismertetésre, ahol van ilyen szabályozás, majd azok ahol nincs külön eljárásrend a kisértékű követelésekre.

Az alábbi tagállamokban van külön eljárásrend a kisértékű követelésekre:

Észtország¹⁷:

Az észt polgári perrendtartás (tsiviilkohtumenetluse seadustik) 403-405 §§-ai szabályozzák a kis összegű követelések eljárását. Az eljárás alkalmazhatósági értékhatára 3200,- EUR főkövetelés, de az a fő és mellék követelésekkel együtt (kamat, költség, egyebek) sem haladhatja meg a 6400,- EUR-t. Az egyszerűsített eljárás során is be kell tartani a polgári perrendtartás általános szabályait, azonban a lehetőség van arra, hogy a felek előzetes hozzájárulása alapján a bíróság a felek meghallgatása nélkül döntsön az ügyben. Ennek alapját az eljárás alkalmazhatóságához kötött szigorú előzetes dokumentáció szolgáltatási kötelezettség képezi. Elsődlegesen dokumentációval igazolható váltón, jelzálogjog ingón vagy külön nevesített hajó jelzálogjogon vagy más dologon alapuló követelések tekintetében alkalmazható az eljárás, amelyre az írásbeliség jellemző. A fent említett követeléstípusoknál az eljárás. 2000,-EUR főkövetelés és 4000,-EUR összesített követelés alatt kötelezően alkalmazandó.

Írország¹⁸:

Az ír eljárásjogban a kis értékű követeléseknek külön bírósága is van a kis értékű követelések bírósága (Small Claims Court). A kis értékű követelések eljárása a fogyasztói igények elbírálásának olcsó és informális módja, amelynek során egyik félnek sincs szüksége jogi képviseletre. A kis értékű követelések bírósága a kerületi bíróságon (District Court) belül működik. Ez az eljárás az 1.269,74 eurót meg nem haladó értékű követelések esetén vehető igénybe, ha a fogyasztó árut vagy szolgáltatást vásárol, tulajdonában kisebb kárt szenved, vagy bérlethez kapcsolódó óvadékot kíván visszaszerezni. Nem vitatott követelés esetén nem kell megjelenni a bíróság előtt. Ha a követelést vitatják és a vitát bíróságon kívül nem lehet rendezni, az ügyet a kerületi bíróság bírálja tárgyalja, akinek határozata ellen a körzeti bírósághoz lehet fellebbezni.

16 1896/2006/EK rendelet Preambulum (6) és (9) pont

17 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-ee-hu.do?member=1

18 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-ie-hu.do?member=1

A lengyel eljárásjogi kódex (kodeksie postępowania cywilnego) szabályozza a kisértékű követelések eljárását egyszerűsített eljárás néven. Az eljárás lényege az egyszerűsített eljárási szabályok és a gyorsaságra törekvés. Meghatározott követelések körében (a törvényes jótállásból eredő követelések, fogyasztói követelések ahol a fogyasztói szerződés szavatolja a minőséget vagy a fogyasztási cikkekhez kapcsolódó szavatossági igények körében) alkalmazandó. Az egyszerűsített eljárás érték határa 10 000,- zloty. A határidők az eljárásban rövidek mind az alap mind a fellebbezési eljárásban.

Portugália²⁷:

A portugál eljárásjogban is létezik un. egyszerűsített eljárás a 15.000,-EUR alatti követelések körében. Azonban ez nem kötelezően alkalmazandó, csak választható eljárás, így nem is nevezhető a klasszikus kisértékű eljárásnak. Ez inkább egy alternatív lehetőség, amely a felek számára nyitott és amelynek célja a eljárás egyszerűsítése, ezt segítik elő a és gyorsaságra törekvő a határidők amelyek rövidek és a perelőkészítés.

Románia²⁸:

A román eljárásjogi kódex a Noul Cod de procedură civilă 1025-1032 §§-i szabályozzák az egyszerűsített eljárást. Az eljárás alkalmazhatósági értékhatára a 10.000,-lei. alatti összegű követelések tekintetében van. Az eljárás egyszerűsített és gyorsaságra törekvő a határidők rövidek.

Szlovénia²⁹:

A szlovén eljárásjogi kódex a Zakon o pravdnem postopku a 30 fejezetében szabályozza az egyszerűsített eljárást. Az eljárás a pénzkövetelésre irányuló általános vitákat és a pénzkövetelésre irányuló kereskedelmi vitákat különböztet meg az egyszerűsített eljáráson belül. A két altípusra két külön értékhatárt vonatkozik, az előbbire 2000,-EUR még a kereskedelmi ügyletek tekintetében 4000,-EUR az értékhatár. Kizárólag a pénzkövetelésre irányuló vitákat lehet ilyen úton érvényesíteni. Az eljárás egyszerűsített és gyorsaságra törekvően a határidők rövidek. A kereskedelmi viták körében a kerületi bíróságok (okrožno sodišče) még az egyéb pénzkövetelésre irányuló általános vitákat tekintetében a helyi bíróságok (okrajno sodišče) járnak el. Az eljárásban a formanyomtatvány alkalmazása kötelező. Az eljárásban a fellebbezés tekintetében az általános pénzkövetelésre irányuló eljárás és a kereskedelmi viták tekintetében van eltérés az előbbinél csak jogszabálysértésre alapítható a fellebbezés.

Szlovákia³⁰:

A szlovák eljárásjogban a kis perértékű eljárás a helyi bíróság előtt az 1.000,- EUR alatti összegű azt meg nem haladó értékű követelések körében alkalmazandó. Kizárólag a pénztartozási és tartásdíj jellegű igényeknél van lehetőség a kisértékű perek szabályainak alkalmazására.

Svédország³¹:

A svéd eljárásjogba a kis perértékű eljárás a helyi bíróság előtt (Tingsrätt) kerül elbírálásra. A peres eljárás alkalmazhatósága értékhatárhoz kötött a határérték 22.500,-SEK. Kizárólag a pénztartozási és tartásdíj jellegű igényeknél van lehetőség a kisértékű perek szabályainak alkalmazására. Az eljárás egyszerűsített és gyorsaságra törekvő, a határidők rövidek.

Nagy Britannia³²:

Nagy-Britanniában a szigetországon belül is eltérések mutatkoznak a kisértékű követelések vonatkozásában az alábbiak szerint:

Anglia és Wales területén: A kisértékű követelések összeghatára 5000,-GBP az eljárás az ez alatti követelések tekintetében alkalmazható. Az összesen felül további kritérium az eljárás alkalmazhatósága érdekében a követelés

27 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-pt-hu.do?member=1

28 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-ro-hu.do?member=1

29 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-si-hu.do?member=1

30 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-sk-hu.do?member=1

31 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-se-hu.do?member=1

32 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-ew-hu.do?member=1

típusa és mennyisége és a szükséges előkészítés az ügyben. Az ügyekben a Megyei bíróságok (county courts) járnak el, a formanyomtatvány használata kötelező. A tartozás megfizetése iránti és kártérítési igényeket rendezik ilyen módon. Ezt az eljárást abból a célból alakították ki, hogy a jogviták rendezésére egy olyan olcsó és kötetlen módozat is rendelkezésre álljon, amelyhez nincs szükség ügyvéd igénybevételére. Ezekben az ügyekben a bíró vizsgálói szerepet is betölthet, és mind a felperes, mind az alperes segítségére lehet ügyük előadásában. A megyei bíróságok kis értékű ügyekben folytatnak belső közvetítést, más ügyekben azonban külső közvetítés igénybe vételére is van lehetőség.

Skócia:

Skóciában a kisértékű követelésekben a Rendőrbíróságok (Sheriff Courts) lévő rendőrbírónak (sheriff) nevezett bíró jár el. A kis összegű követeléseket un. egyszerűsített (sommás) ügyeknek hívják, amelyek elsősorban bérletidő-tartozással, áruk szállításával és 3000,-GBP és 5000,-GBP közötti pénztartozásokkal kapcsolatosak. A kis értékű követelésekkel kapcsolatos eljárásjogban a jogviták megoldására viszonylag informális eljárást alkalmaznak. Ezekben az ügyekben a bírósági eljárás során jogtanácsos (solicitor) igénybevételére gyakran nincs is szükség.

Észak Írország:

Észak Írországban a kisértékű követelésekben a Megyei bíróságok (county courts) járnak el. A 3000,-GBP-ot meg nem haladó értékű követelések körében. A kis értékű követelésekkel kapcsolatos eljárásjogban a jogviták megoldására viszonylag informális eljárást alkalmaznak.

Az alábbi tagállamokban nincs külön eljárásrend a kisértékű követelésekre:

Csehország³³:

Nincs speciális kisértékű eljárás a cseh polgári perrendtartásban, azonban a 10 000,-Kč összeg alatt csak kivételes jogszabálysértési indokokkal van helye a döntéssel szemben fellebbezésnek. Az eljárásra az általános szabályok szerint folytatódik. Külön formanyomtatvány nincs.

Németország³⁴:

A német eljárásjogban nincs speciális kis perértékű eljárás. Azonban a 600,-EUR alatti követelések esetében a bíróság a német eljárásjogi kódex a Zivilprozessordnung 495/A. § alapján maga határozhatja meg, hogy hogyan folytatja az eljárást. Ilyen esetekben a bíróság dönti el, hogy miként járjon el az ésszerűség szabályai szerint. Ha a bíróság ezt az eljárást rendeli alkalmazni előfordulhat, hogy csak szóbeli meghallgatáson dönt az ügyben a bíróság. Az ítéletek tartalmi, formai felépítése ilyen ügyek esetében egyszerűbb. Az ilyen típusú ítéletek ellen általában nincs lehetőség a fellebbezésre, csak kivételes esetekben jogszabálysértés esetén.

Olaszország³⁵:

Külön kisértékű eljárás nincs az olasz polgári perrendtartásban (codice di procedura civile). Azonban az általános szabályoktól eltérően az eljárásjogi kódex 316-318. §§-i alapján a 20.000,- EUR alatti értékhatárú ügyekben, és a szomszédjogi viták körében, valamint az építési viták, a tulajdonosok és bérlők vitáiban a békebírák (giudici di pace) akik tiszteletbeli és nem állandó bírák járnak el. További sajátosság, hogy a kisebb jelentőségű ügyekben (1100,- EUR alatti ügyek) a fellebbezés lehetősége korlátozott, csak jogszabálysértés esetén van rá lehetőség a feleknek.

Finnország³⁶:

A finn eljárásjogban külön egyszerűsített eljárás nem létezik. Azonban a finn polgári eljárásjog illetőleg a bírósági szervezet felépítése lehetővé teszi, hogy az eljárások ne értékhatár alapon legyenek egyszerűen elintézhetőek, hanem ügynevezett ügyminőségi alapon. Ennek kulcsa a hatékony perelőkészítés. A helyi vagy körzeti bíróságok elsőfokú általános bíróságokként működnek. A körzeti bíróságon a polgári ügy két szakaszra oszlik: egy előzetes előkészítő szakaszra és a fő tárgyalásra. Az előzetes előkészítő szakasz a felek írásbeli beadványaival indul. Sok – adósságbehajtással kapcsolatos – ügy már ebben a szakaszban megoldódik. Az előkészítő szakasz szóbeli, és a meghallgatást egyesbíró vezeti. Ha egy ügy nem oldható meg ebben a szakaszban, külön fő tárgyalást tűznek ki.

33 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-cz-hu.do?member=1

34 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-de-hu.do?member=1

35 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-it-hu.do?member=1

36 Forrás: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-fi-hu.do?member=1

Ugyancsak nincs kisértékű peres eljárás Belgiumban, Bulgáriában, Cipruson és Hollandiában.

Röviden meg kell még említeni, hogy az Európai Unió kívüli országokban is létezik az alacsony pertárgyértékű ügyekre vonatkozóan külön szabályozás, vagy speciális eljárásrend, ahol vagy maga a pertárgyérték vagy egyéb más sajátosságok (például bizonyos fogyasztói kör, fogyatékosok, gyermekek, korlátozott cselekvőképességűek) indukálnak védelmi igényt és ezáltal sajátos szabályozást. Így például Japán, Kanada és Svájc eljárásjoga is ismeri a kis perértékű ügyeket.

4. Út a kisértékű perekhez, a fizetési meghagyásos eljárás

A fizetési meghagyásos eljárás lényege már részletekben ismertetésre került, amelyről összefoglalóan elmondható, hogy a pénzkövetelések egyszerűsített eljárásban történő érvényesítésére irányuló nemperes eljárás amelyre az Fmhtv. és a Pp. szabályai az irányadóak. A jogintézmény célja, hogy az előreláthatólag nem vitatott igények peren kívül nyerjenek gyors elintéztést. Az eljárás lényege, hogy a jogosult beadja a kérelmét az azt elbíráló szervhez, amely - ha a kérelem formailag nem hibás - rövid határidőn belül kibocsátja a fizetési meghagyást; ebben a kötelezettel felhívja, hogy a kért összeget a jogosultnak fizesse meg. A kötelezett ezután vagy megfizeti a kért összeget, vagy ellentmondással él, és az eljárás perre alakul, amelyet a bíróság tárgyal le. Ha a kötelezett nem vitatja a követelést, akkor végrehajtható okirat keletkezik (jogerős fizetési meghagyás), ha viszont vitatja, az eljárás úgy folytatódik, mint egy tipikus jogvita: a bíróság előtti perrel.

A kisértékű perek és a fizetési meghagyásos eljárás szoros kapcsolatára már a bevezetőben történt utalás. A két eljárás összekapcsolódik annyiban is, hogy a kisértékű per mindig fizetési meghagyásos eljárást követ, ez alól nincs kivétel. Az eljárásjogi kapcsolatot alapjaiban a Pp. 387. § teremti meg a két jogintézmény között.

Az értekezés témája szempontjából releváns kérdések körében a fizetési meghagyásos eljárások - a fenti eljárásjogi kapcsolat bemutatásán túl - a fizetési meghagyások statisztikai adatainak elemzése körében kerülnek bemutatásra, amelynek a kisértékű perek statisztikájával kapcsolatban és lényegében a gyorsaság mérése körében van szerepe. A gyorsaság mérése szempontjából fontos látni, hogy a fizetési meghagyásokat országosan kezelő egységes számítógépes rendszert - amely a XII. Pp. novella elektronikus eljárásra vonatkozó előírásai alapján kötelező az fizetési meghagyásoknál - 2010. június 1. napjától a MOKK működteti az országosan egységes számítógépes rendszerén keresztül. A magyar fizetési meghagyásos eljárás elektronikus, gépi lefolytatásának alapját német mintára - az érdemi, megalapozottsági vizsgálat eltörlésével teremtette meg a jogalkotó, kiiktatva ezzel az elektronikus eljárás legfőbb korlátját, a bíróság mérlegelési lehetőségét,

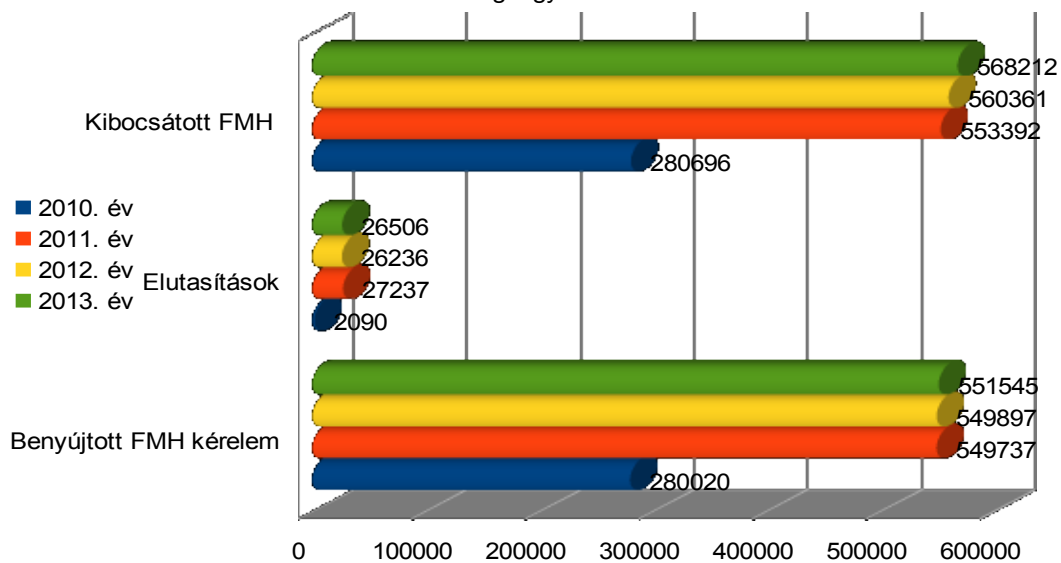
A fizetési meghagyásos eljárásban a közjegyző a MOKK által működtetett számítástechnikai rendszer használatával jár el³⁷. Az Fmhtv. által MOKK rendszereként megjelölt technikai háttér országosan egységes számítástechnikai rendszer, amely az elektronikus fizetési meghagyásos eljárások technikai támogatására szolgál³⁸. A MOKK rendszere tartalmazza és feldolgozza a fizetési meghagyásos eljárásban tett nyilatkozatokat, iratokat. Így a fizetési meghagyásos eljárásban keletkezett papír alapú vagy elektronikus iratok adattartalma, az egyes eljárási cselekmények megtételének ténye a MOKK rendszerébe kerül bevitelre, rögzítésre. Az adatokat amelyeket a rendszer tárol a közjegyző és a MOKK kezeli, azokhoz közvetlenül hozzáfér, és a rendszeren keresztül, elektronikusan végzi el az eljárási cselekményeket³⁹, amelyek összessége lesz az elektronikus aktanyomat. A rendszer integráns része a központi nyomda, ahol a kibocsátott meghagyások nyomtatása, borítékolás és postázása zajlik. A rendszer által kezelt adatok alapján a rendszer indulása óta eltelt időtartamban az alábbi ábrákon jelölt országos adatok állapíthatók meg.

37 2009. évi L. törvény 1. § (2) bek.

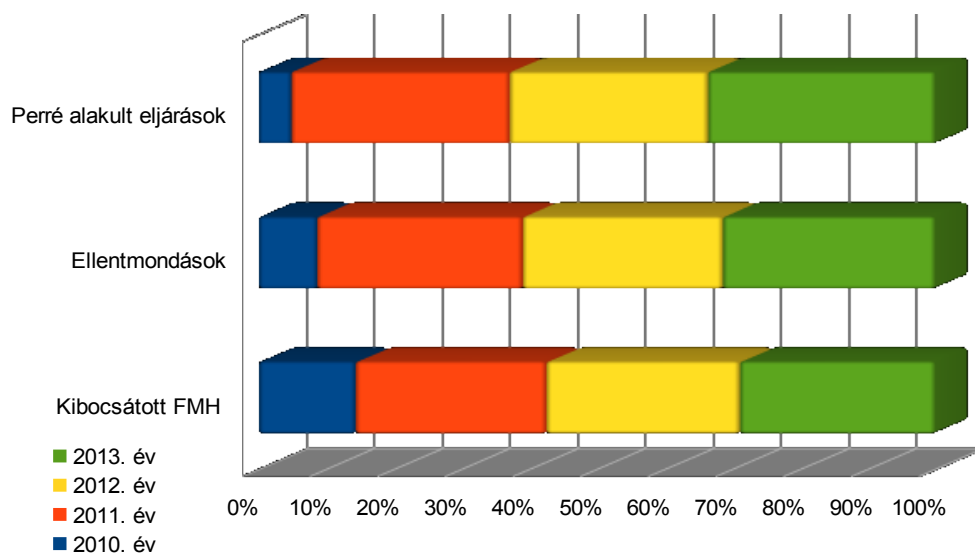
38 A rendszert a MOKK üzemelteti, adatgazda a kamara mindenkori elnöke. NAGY Csilla:
Ürlapok, pontrendszer embernep - A fizetési meghagyásos eljárás kiegészítő szabályairól, Jogi Fórum
2010. 05. 21. <http://www.jogiforum.hu/hirek/23103>

39 2009. évi L. törvény 56. § (1) bek.

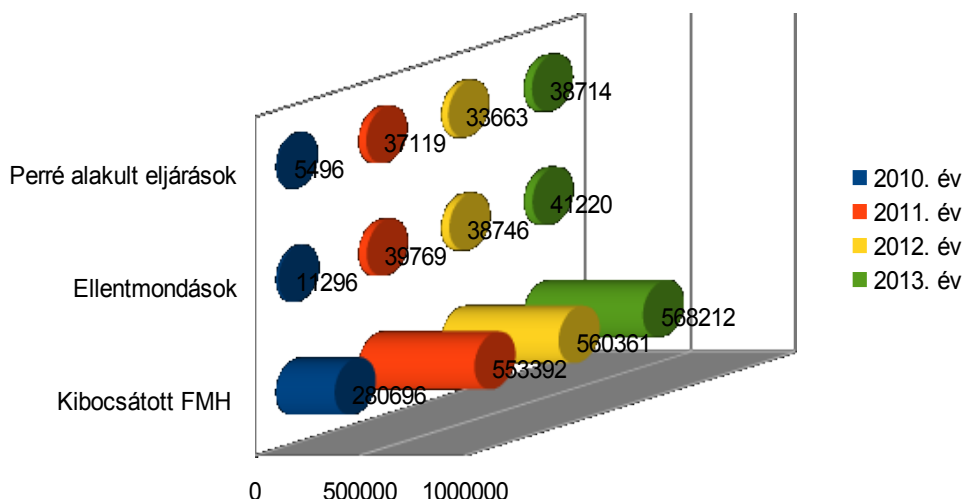
1. ábra - Fizetési meghagyások számának alakulása 2010-2013.

3. ábra - Fizetési meghagyások perre alakulásának száma % bontásban 2010-2013.

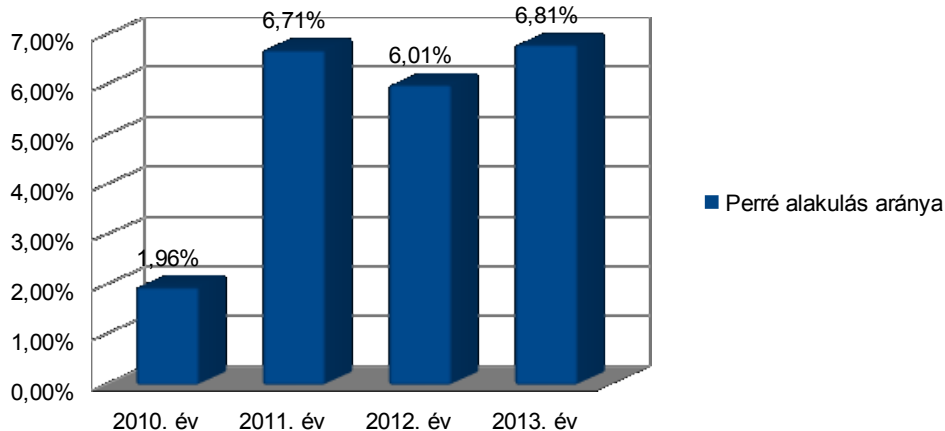
2. ábra - Fizetési meghagyások perré alakulásának száma 2010-2013.

Az értekezésben elemzett statisztikai adatok vonatkozásában csak a fizetési meghagyásos eljárás és a fizetési meghagyásos eljárás bevezetése óta eltelt idő lezárt évei kerültek elemzés így jelen esetben a 2010.-2013. évi adatok.

Az 1. ábrán⁴⁰ látható a benyújtott, az elutasított és a kibocsátott fizetési meghagyások száma. Elsőre szembetűnő, hogy a kibocsátott fizetési meghagyások száma kicsivel magasabb mint a benyújtott kérelmek száma, nem számítva ide az elutasított kérelmeket. Ennek oka az, hogy a MOKK által üzemeltetett rendszer a már kibocsátott fizetési meghagyásokat regisztrálja, így ha egy adott aktanyomatban ismételtlen szükséges kibocsátani egy újabb fizetési meghagyást (például kötelezett lakóhelyének eltérése miatt) úgy azt a rendszer ismételt kibocsátásként regisztrálja. A téma szempontjából lényeges és pontos bázis számokat, vagyis az ellentmondással érintett kibocsátott fizetési meghagyások számát és a perré alakult eljárások számát az 2-4. ábrák⁴¹ mutatják be részletesen. A 2. ábrán kitűnik, hogy a 2010-es indulási évet leszámítva a kibocsátott fizetési meghagyások száma folyamatosan nőtt. Ugyancsak növekedő tendenciát mutat az ellentmondással érintett és perré alakult eljárások száma is, eltekintve a 2012. évben tapasztalható csökkenéstől. A perré alakulás számának arányairól a 4. ábra nyújt tájékoztatást. Megállapítható, hogy 3 teljes év statisztikája alapján a perré alakult fizetési meghagyásos eljárások száma 6-7% között mozog éves szinten, amely azt mutatja, hogy a fizetési meghagyás törvényalkotói célját a bírósági ügyteher csökkentését a bírói út elkerülését a rendszer elérte. Ezt a számot nyilván árnyalja és bizonyosan növelné azon - az immár jogerős fizetési meghagyások okán kizárólag csak a bíróság előtti keresetben megjelenő – esetek száma, ahol vagy a végrehajtás körében vagy a perújítás körében támadja meg a kötelezett a vele szemben kibocsátott és jogerős fizetési meghagyást. Ezen esetek számát a közjegyzői statisztika nem mutatja és erre, mint később látni fogjuk a bírósági statisztika sem tud

4. ábra- Perré alakulás aránya 2010-2013.

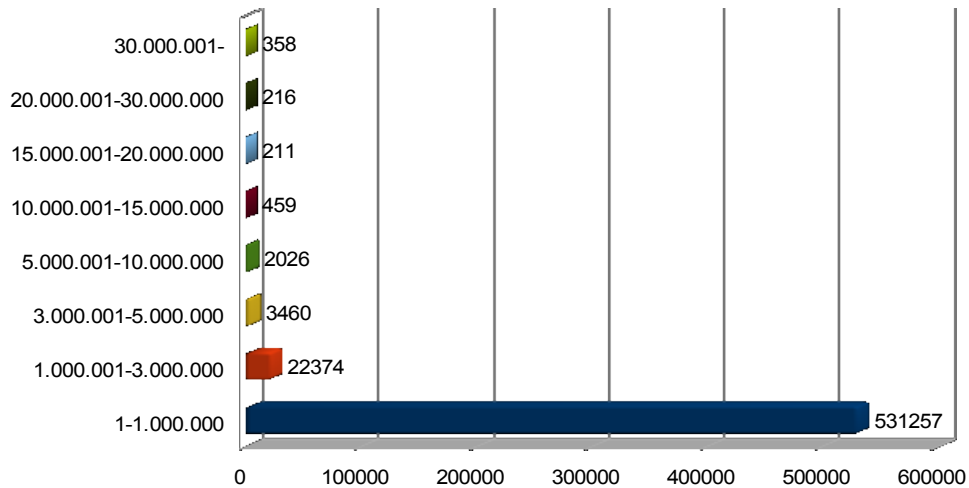
40 Forrás: MOKK statisztika

41 Forrás: MOKK statisztika

pontos számot adni. Ezen esetek számát csak az egyes akták célirányos átnézése vagy becslés útján lehetne megállapítani, de tény léteznek ilyen esetek, csak a jelenlegi statisztikai mérések alapján gyűjtött adatokból erre nem vehető ki pontos adat.

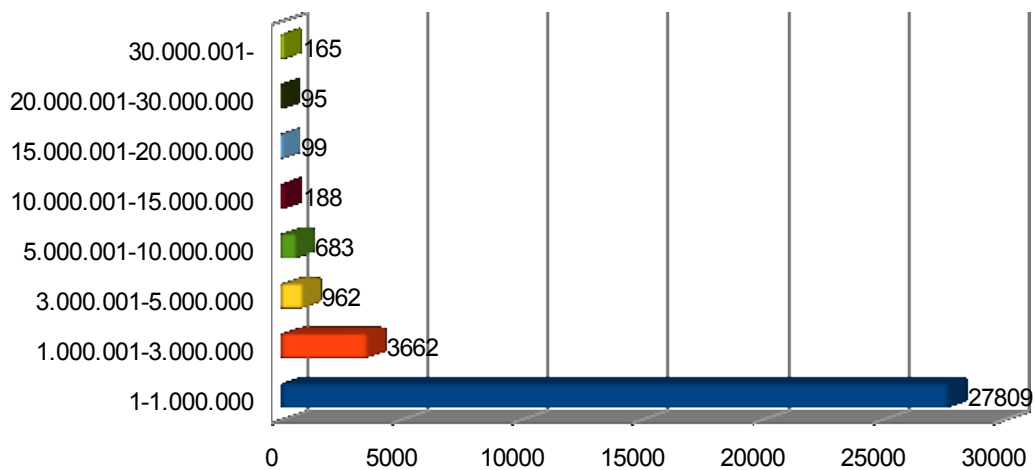
Érdeemes egy kicsit behatóbban megvizsgálni egy adott éven belül a kibocsátott fizetési meghagyásokat és azok perré alakulási mutatóit. A részben eltérő növekedési tendenciák miatt a választás a 2012. évre esett a vizsgálat szempontjából, mivel ezen évben a perré alakulások száma lényegesen nem csökkent, a kibocsátott fizetési meghagyások száma tendenciózusan⁴² nőtt, így a vizsgálatra ideálisabbnak tűnt ezen szempontok alapján.

5. ábra - Kibocsátott összes FMH ügyérték szerinti bontásban 2012.

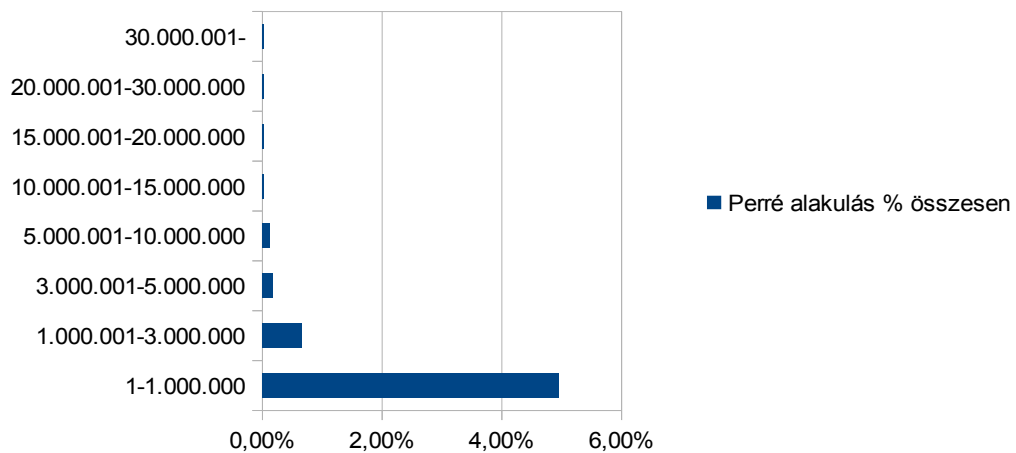

42 Lásd 2. ábra

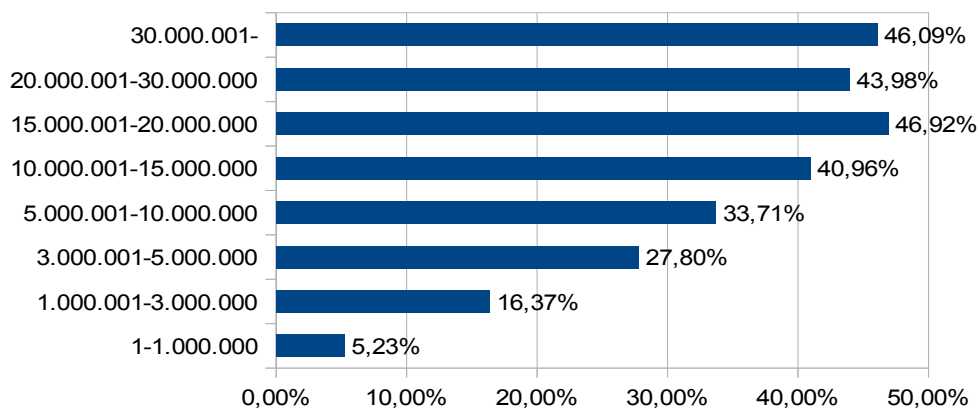
6. ábra - Perré alakult összes FMH ügyérték szerinti bontásban 2012.

7. ábra - Perré alakult FMH % megoszlása összes FMH-hoz viszonyítva 2012.

8. ábra - Perré alakult FMH ügyértéken belüli % megoszlása 2012.

Az 5. és 6. ábra⁴³ összehasonlítása és elemzése alapján megállapítható, hogy mind a kibocsátott, mind a perré alakult ügyek körében az 1.000.000,-Ft alatti ügyérték a legmagasabb. Ez elsősorban betudható a kisértékű peres eljárás kötelező jellegének is, ugyanakkor a követelések számának alakulásáról is irányutatót ad. Az előző két adatból következő százalékos összehasonlítást mutat a 7. ábra⁴⁴ a perré alakulás százalékos arányát tekintve. Ugyanakkor a 8. ábrán⁴⁵ látható ügyértéken belüli megoszlás és nem az összes fizetési meghagyáshoz viszonyítva már érdekesebb képet mutat. Jól látható, hogy az érték növekedésével a pereskedési hajlandóság is növekszik 10 millió forintig hatványozottan azt követően pedig 10 millió forint felett beáll 46% körüli értékre. Amely azt jelenti, hogy ebben a tartományban csak minden második fizetési meghagyás emelkedik jogerőre, vagy az érem másik oldaláról nézve minden második fizetési meghagyásból per lesz.

A téma szempontjából álljon itt végezetül még egy általános adat, egy általános fizetési meghagyásos eljárás átlag 1,5 hónapon⁴⁶ belül befejeződik valamilyen határozattal: perré alakulás, megszüntetés, elutasítás. A fizetési meghagyás fenti ismertetett statisztikái a 6. fejezetben elemzett bírósági statisztikánál bírnak majd további jelentőséggel az értekezés témája szempontjából.

5. „A gyorsaság záloga, a zálog ára” A kisértékű perek eljárásjogi szabályainak elemzése az eljárásjogi alapelvek és a kisértékű perek célja fókuszában.

A kisértékű perek hatékonyságának elemzéséhez röviden szót kell ejteni a kisértékű perek fogalmáról és a hatályos szabályozás főbb pontjairól is elsődlegesen az eljárás gyorsaságát elősegítő hatályos rendelkezésekről.

A kisértékű per fogalma alapvetően a Pp. 387. §-ból vezethető le. Ez alapján kétféle kisértékű per lehetséges: az egyik az érdemben lezárult és ellentmondással megtámadott fizetési meghagyásos eljárást követő peres eljárás, míg a másik egy nem érdemi végzéssel (hivatalból elutasító, eljárást megszüntető) lezárt nemperes eljárást követő peres eljárás. Ezek alapján a kisértékű per az a per ami a helyi bíróság hatáskörébe tartozó, kizárólag pénz fizetésére irányuló követelés, ahol a pertárgy értéke az egymillió forintot nem haladja meg, és a pertárgy értéke miatt kizárólag fizetési meghagyás útján érvényesített, követelés, amely a kötelezett ellentmondása folytán perré alakul vagy a fizetési meghagyásos eljárást ellentmondás nélkül követi per (sikertelen fizetési meghagyásos eljárás).

Ez alól kivételt jelentenek a hatásköri szabályok alapján a Pp. 23. § (1) bek. b)-k), m)-o) pont foglalt esetek, ezen pontok alá tartozó követelések akkor is törvényszéki hatáskörbe tartoznak az ügy tárgyánál fogva, ha a megelőzően indított fizetési meghagyásos eljárás útján érvényesített pénzkövetelés összege az egymillió forintot nem haladja meg. Tipikusan ide tartoznak a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti perben, vagy nemzetközi szállítmányozással, áru fuvarozással kapcsolatos perben érvényesített követelések. Érdekes kivételt képeznek a Pp. 127. §-ában meghatározott úton a szóbeli kereset azonnali tárgyalása vagy egyezségi kísérletre történő idézéssel érvényesíthető követelések. Ez lényegében egy elkerülési technikája a fizetési meghagyásos eljárásnak, rájuk az általános szabályok az irányadóak.

Nézzük most röviden azokat a hatályos szabályokat, amelyek elsődlegesen az eljárás hatékonyságát és gyorsaságát hivatottak szolgálni.

Elsőként a Pp. 387. § (3)⁴⁷ bekezdésében foglaltakat, amelyek biztosítják, hogy ha az eredetileg kisértékű perként indult ügyekben olyan keresetváltoztatás történik, amely a pertárgyértéket megemeli akkor a pert az általános szabályok szerint kell folytatni. Garanciális szabály, hogy ilyen esetben az eljárást nem kell előről kezdeni, az addig megtett perbeli cselekmények hatályosak maradnak, az inntól alkalmazott eljárási cselekményekre meghatározott határidők helyett is az általános szabályokat kell alkalmazni abban az esetben is, ha az adott határidő egyébként már - a kisértékű perek szabályai szerint - eltelt. A jogszabályhely logikai értelmezéséből következik, hogy a határidő számításának alapjául ez esetben is az eredetileg a határidő kezdetére okot adó cselekmény napja szolgál, és attól kell az általános szabályok szerint kiszámítani az eljárási cselekmény teljesítésére nyitva álló határidő utolsó napját.

Fontos határidőt szab a bíróságnak a Pp. 388. § (1) bekezdése. A bíróság a felperes részletes tényelőadását és bizonyítékait legkésőbb a tárgyalásra szóló idézésben közli az alperessel. A bíróság a feleket a tárgyalásra szóló idézésben tájékoztatja arról, hogy a pert a kisértékű szabályok szerint bírálja el. A tájékoztatásnak ki kell terjednie arra, hogy a feleknek megjelenési és nyilatkozattételi kötelezettségük van, ezek, valamint az egyes eljárási - különösen a

43 Forrás: MOKK statisztika

44 Forrás: MOKK statisztika

45 Forrás: MOKK statisztika

46 Forrás MOKK statisztika

47 Lásd Pp. 387.§ (3) bekezdés

bizonyítási indítványok előterjesztésére, a keresetváltoztatásra, a viszontkereset-indításra és a beszámítási kifogás előterjesztésére vonatkozó - határidők elmulasztása milyen jogkövetkezéssel jár. Ez a szabály nem csak a kisértékű perek külön szabályrendszerét vázolja fel, hanem a Pp. 387.§ mellett újabb összekapcsolást teremt a fizetési meghagyásos eljárással is, tekintettel arra, hogy a fizetési meghagyásos eljárás perré alakulását követően a tárgyalás kitűzésének egyik feltétele az, hogy a felperes közölje az érvényesíteni kívánt jog alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait⁴⁸. A bíróságnak a felperes által előadott tényeket és bizonyítékokat legkésőbb a tárgyalásra szóló idézésében közölnie kell az alperessel.

Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése⁴⁹ kimondja, hogy a bíróságnak a tárgyalást úgy kell kitűznie, hogy az első tárgyalási nap a jogosult által beadott iratoknak a bírósághoz való érkezését követő legkésőbb negyvenöt napon belül megtartható legyen. Ez az első eljárást gyorsító határidő az általános 4 hónapos határidőhöz viszonyítottan. A jelenlegi statisztikai rendszerben nincs külön mérés arra vonatkozóan, hogy a 45 napon belüli tárgyalások az előkészítő irat beérkezése után belül kitűzésre kerülnek e vagy sem. Az általános befejezési statisztikai adatokból látható⁵⁰, hogy a perek így köztük a kisértékű perek döntő többsége is 1 éven belül befejeződik. Az országos statisztikából további adatok e vonatkozásban nem olvashatók ki. A kitűzési határidők megtartottságára külön statisztika az elemzéshez nem állt rendelkezésre. Azok megtartottsága, valamint a 45 napos határidő indokoltsága további adatgyűjtést és elemzést igényelne. Szintén a fizetési meghagyásos eljáráshoz kapcsolódóan a kisértékű perekre vonatkozó különös szabály az, hogy a jogosult által beadott - az illeték kiegészítését igazoló, továbbá a tényeket, bizonyítékokat tartalmazó - iratoknak a bírósághoz való érkezése a kezdő időpont, és ettől számított negyvenöt napon belülre kell kitűzni az első tárgyalást.

Ugyancsak az eljárás gyorsaságát és időhatékonyosságát hivatott szolgálni a Pp. 389. § (1) bekezdése is amely meghatározza, hogy első tárgyalási napnak kell tekinteni azt a tárgyalási határnapot is, amelyre az alperes érdemi ellenkérelmének előadása előtt a bíróság a tárgyalást elhalasztotta. Garanciális eljárásjogi szabály, amely szintén a hatékonyságot hivatott szolgálni, hogy a Pp. 389. § (2) bekezdése alapján a fél a bizonyítási indítványait legkésőbb az első tárgyalási napon terjesztheti elő. Ez a főszabály biztosítja, hogy a fél a bizonyítási indítványainak előterjesztésével nem fog késlekedni, illetve csak kivételes esetben tehet új bizonyítási indítványt az eljárás későbbi szakaszában. Ez a rendelkezés azt a célt szolgálja, hogy a per folyamán a bizonyítási indítványok előterjesztésével ne lehessen elhúzni pert. Ez alól a kivételeket a 389.§ (3)-(6) bekezdései szabályozzák. Ezek az alábbiak: A keresetváltoztatás, illetve viszontkereset-indítás esetén a megváltoztatott keresettel, illetve a viszontkeresettel érvényesített jog bizonyítására vonatkozó indítványt megtételének lehetősége biztosítása⁵¹. A beszámítási kifogás előterjesztése szabályainak meghatározása⁵², amely a beszámítani kívánt követelés bizonyítására vonatkozó indítványt a kifogás előterjesztésével egyidejűleg rendeli előterjeszteni. A 389. § (5) bekezdésében szabályozott a felek rendelkezési jogát előtérbe helyező bizonyíték előterjesztési lehetőség⁵³, a Pp. 387.§ (4) bekezdéséhez hasonlóan gyengíti a külön eljárás hatékonyságát és gyorsaságát, amelynek némileg azért gátja, hogy a fél bizonyítási indítványát az ellenfél beleegyezésével a per folyamán akkor sem terjesztheti elő bármikor előterjesztheti, ha a bizonyítási indítványt neki felróható okból elkésztett, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő. Ezen tény vizsgálata a bíróság feladata az eljárás vezetése körében. A Pp. 389.§ (6) bekezdése szabályozza azt az esetet, amikor a fél önhibáján kívül vagy más okból nem volt abban a helyzetben, hogy az első tárgyaláson terjessze elő a bizonyítási indítványt.

A következő eljárást gyorsító rendelkezés a Pp. 390. § (2) bekezdése, amely kimondja, hogy a folytatólagos tárgyalás elmulasztása az ügy érdemében való döntést nem gátolja, a bíróság az ügy érdemében a rendelkezésre álló adatok alapján dönt. Ez egyrészt a feleket ösztönzi a megjelenésre és a bizonyíték előterjesztésre, másrészt megerősíti, hogy a bíróság a perben a rendelkezésre álló adatokból dönt, vagyis abból állít össze tényállást ami a felek elé tárnak. Megjegyzendő, hogy ez a rendelkezés elviekben kizárja a nem kellően feltárt tényállás okán a hatályon kívül helyezését az ítéletnek másodfokon, azonban a hatályon kívül helyezések gyakorlata nem ezt mutatja.

A felek eljáráson történő jelenlétét segíti elő a Pp. 390. § (3) bekezdése, amely kimondja, hogy a Pp. 137. § (1) bekezdésének b) pontjában⁵⁴ meghatározott esetben szünetelésnek helye nincs, a bíróság a pert megszünteti. Jelen

48 Lásd még Pp. 322.§

49 Pp. 388.§ (2) bekezdés

50 Bírósági ügyforgalmi adatok 2013.

http://www.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/statisztikai_adatok/ugyforgalmi_elemzes_2013_eves.pdf

51 Pp. 389.§ (3) bekezdés

52 Pp. 389.§ (4) bekezdés

53 Pp. 389. § (5) bekezdés

54 Pp. 137.§ b) Ha bármelyik tárgyaláson a felek közül egyik fél sem jelenik meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távollevő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg, akkor az általános szabályok szerinti szünetelés helyett a per megszüntetésének van helye

rendelkezés nem csak a felek megjelenési kötelezettségét hanem nyilatkozattételi kötelezettségét is sürgeti a Pp. 137.§ történő hivatkozással.

Expressis verbis határidőt mond ki és ezzel hivatott gyorsítani az eljárást a Pp. 391.§, amely kimondja, hogy ha az ügy körülményei azt nem zárják ki, a folytatólagos tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy az az elhalasztott tárgyalás napját követően legkésőbb harminc napon belül megtartható legyen, szemben az általános 4 hónappal. A kitűzés problematikájánál tárgyaltak itt is irányadóak. A bírósági rendszerben⁵⁵ meglévő adatok további feldolgozást és kigyűjtést igényelnének, illetőleg azok kigyűjtésének lehetősége is vizsgálat tárgyát képezhetni, csak ezt követően lehetne olyan adatok birtokába jutni, amely alapján már kiindulásként megállapítható a kitűzési gyakorlat. Azonban az figyelemmel a bizonyításra csak egy statisztikai mutató lehetne, hiszen minden egyes esetben egyediek a bizonyítás körülményei, időtényezői.

Fontos időbeli korlátot szab a Pp. 391/A. § (1) bekezdése, amely alapján a felperes a keresetét az alperes érdemi ellenkérelme előadása után csak egy ízben, az első tárgyaláson változtathatja meg. Ez után csak az alperes hozzájárulásával változtathatja meg a keresetét. A keresetváltoztatás időbeli korlátja tehát az alperes érdemi ellenkérelmének előadása utáni egyszeri, az első tárgyaláson történő keresetváltoztatás.

Az eljárás dinamikusságát biztosítva a bonyolultabb megítélésű eseteket hivatott kezelni a Pp. 391/A. § (2) bekezdésében foglalt szabályozás. A bíróság engedélyezheti, hogy a felperes a keresetét írásban az első tárgyalást követően, de legkésőbb a folytatólagos tárgyalásig nyitva álló időköz első harmadában az alperes hozzájárulása nélkül megváltoztassa, ha az első tárgyaláson ehhez felkészülési időt kért. A megváltoztatott keresetet az alperessel a folytatólagos tárgyalást megelőző nyolcadik napig kell kézbesítés útján közölni. A dinamizmus a felperesi felkészülési kérelemhez kötötten jelenik meg a határidő számításban, ez alapján a felperesnek a következő tárgyalásig hátralévő időtartam első harmadában van lehetősége keresetének megváltoztatására, amely figyelemmel a tárgyalási időközre vonatkozó nyolc napra és a harminc napon belüli kitűzésre tíz vagy annál kevesebb napot biztosít a felkészülésre a felperes számára.

A viszontkereset-indítás indítás vonatkozásában is határidőket szab a külön eljárási rendszer. A Pp. 391/B. § (1) bekezdése szerin az alperes a felperes ellen - annak hozzájárulása nélkül - viszontkeresetet az első tárgyaláson indíthat. Ezen időpont után az alperes a felperes ellen - az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig - viszontkeresetet csak annak hozzájárulásával indíthat. Szintén az eljárás gyorsítását és annak egyszerűsítését szolgálja a viszontkereseti jog korlátozása a Pp. 391/B. § (5) bekezdése alapján amely szerint a bíróság érdemi tárgyalás nélkül végzéssel elutasítja a viszontkeresetet, amelyben nem kizárólag pénzkövetelést érvényesítenek, vagy amelyben olyan pénzkövetelést érvényesítenek, melynek az értéke a 24. és 25. § rendelkezései szerint számítva az egymillió forintot meghaladja. Ezen szűkítő viszontkereseti lehetőségből adódik, hogy ez az alperesi viszontkereseti igény esetében a perek számának megkettőződését is jelentheti adott esetben. Itt is érdemes átgondolni, hogy amennyiben az ügyek bonyolultsága akár a kereseti, akár a viszontkereseti kérelem folytán meghaladja a kisértékű eljárás keretei, úgy azt az általános szabályok alatt elbírálhatóvá kellene tenni, amely a pergazdaságossági szempontokat jobban szolgálhatja jelen esetben. A fentiek ugyanígy igazak a Pp. 391/C. § (1) bekezdésében szabályozott beszámítási kifogás előterjesztésére is.

A fellebbezési eljárás körében a Pp. 392. § (3) bekezdése szabályozza, ahogy az elmulasztott fellebbezési határidő utolsó napjától számított hatvan nap elteltével igazolási kérelem akkor sem terjeszthető elő, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg. Ez a szabály lényegében a kisértékű perekben a három hónapos objektív határidő alóli kivételként szabályozza a törvény a hatvannapos abszolút jogvesztő határidőt. Ugyancsak a fellebbezési eljárásban irányadó határidőt szabályoz a Pp. 393. § (3) bekezdése, amely kimondja, hogy a fellebbezési eljárásban tárgyalás tartását a fellebbező fél a fellebbezésében, illetve az ellenfél csatlakozó fellebbezésének kézhezvételétől számított nyolc napon belül, a fellebbező fél ellenfele pedig a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A határidők elmulasztásának igazolására a 392. § (3) bekezdése irányadó.

Érdemes a fentiek alapján összegezni a szabályozást és annak kialakítását. A kisértékű perekre vonatkozó szabályozás úgy került kialakításra, hogy a jogalkotó az általános szabályokon végighaladva meghatározta azokat az eljárási jogintézményeket, amelyeket eltérően kívánt szabályozni. Nem feltétlenül ez a legjobb technika, azonban a kívánt cél eléréséhez elegendő és szoros kapcsolódást teremt az általános eljárással is. Itt kell szót ejteni a Pp. 387. § (4) bekezdésében foglalt azon eljárásjogi szituációkról, ahol a kisértékű perek szabályai nem alkalmazhatók. Ezek az alábbiak: ha az iratokat hirdetmény útján kell kézbesíteni, vagy ha a bíróság bármelyik fél részére ügygondnokot rendel. Ugyancsak nem lehet alkalmazni a kisértékű perek szabályait akkor sem, ha a felek közösen előterjesztett kérelmükben a per általános szabályok szerinti elbírálását kérik. Ez utóbbi a nemzetközi kitekintésekkel összevetésben, továbbá az

55 BIRO iratkezelő, lajstromozó program

1.000.000,-Ft értékhatár miatt kötelező fizetési meghagyás útján történő érvényesítés tükrében némi magyarázatra szorul. A jogalkotói szándék itt nyilvánvalóan az eltérés engedélyezésének lehetősége volt a felek közös akaratával. Tény előfordul a gyakorlatban, hogy ilyen kérelemmel élnek is a peres felek. Azonban figyelembe véve, hogy az alapul fekvő követelés kizárólag pénzkövetelés lehet a mögöttük húzódó azt megalapozó jogviszonyok összetettsége és a követelés összege nem minden esetben indokolja, hogy ezt a döntést a felek hozzák meg különösen akkor, amikor már túl vannak egy kötelező fizetési meghagyásos eljáráson. Ezt erősíti meg azon országok gyakorlatának bemutatása⁵⁶ is ahol van ilyen eljárás, ott az eltérés nem megengedett. Ugyancsak érdekes azon országok gyakorlata ahol ugyan nincs kísértékű eljárás, mégis lehetősége van az eljáró bírónak az ügy megítélése és alapos előkészítése mellett az egyszerűsített szabályokat alkalmazni, mint a német vagy a finn megoldásnál. Fentiek okán célszerűnek látszik a jogintézményben ezen rendelkezés felülvizsgálata. A kísértékű perek indításánál a döntés legyen az akár kötelező akár választható a pert megindító felperest illeti meg, azonban a perré alakulás után az eljárás kereteiből kilépést (a fentebb vázolt értékhatári változásokat kivéve) célszerű a felek kezéből az eljáró bírósághoz telepíteni, különösen azon esetekben ahol nem változik a kereset sem összegében sem jogalapjában csupán mindkét fél az általános eljárásban érdekelt elsődlegesen annak határidői miatt.

6. „Mérni a gyorsaságot”. A kísértékű perek statisztikája.

A gyorsaság hatékonyságának a mérésére az egyik legjobb eszköz a fenti jogszabályhely elemzésen túl a statisztikai adatok elemzése. Az elemzések megkezdése előtt röviden érdemes áttekinteni, hogy milyen alapokon és hogyan épül fel a bírósági adatok statisztikája, hiszen ebből fognak az elemzések elkészülni.

A statisztikai tevékenység alapjait a statisztikáról szóló 1993. évi LXVI. törvény és a végrehajtásáról szóló 170/1993. (XII. 3.) Korm. rendelet szabályozzák. A statisztikai feladatok ellátása - a valósághű, tárgyilagos képalkotás a társadalom, a gazdaság, a tulajdonviszonyok, a környezet állapotáról és változásairól az államhatalmi és a közigazgatási szervek, valamint a társadalom szervezetei és tagjai számára, és ennek érdekében az adatok statisztikai módszerekkel történő felvétele, feldolgozása, tárolása, elemzése, szolgáltatása, közlése, valamint közzététele - a hivatalos statisztikai szolgálat feladata. A hivatalos statisztikai szolgálat része a Központi Statisztikai Hivatal és egyéb más szervezetek mellett az Országos Bírósági Hivatal (OBH) is. Az OBH a statisztikai adatgyűjtéseket adatszolgáltatási kötelezettségét az OSAP-on keresztül és törvényi előírásra végzi. A jogszabályi előírás alapján a bíróságok közvetlen adatgyűjtéseit és statisztikai célú adatátvételeit, valamint a gyűjthető adatköröket az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program adatgyűjtéseiről és adatátvételeiről szóló 288/2009. (XII. 15.) Korm. rendelet 10. számú melléklete határozza meg. Ez alapján készült el a jelenleg is hatályos a bírósági statisztikai adatok gyűjtéséről és feldolgozásáról szóló 2003/8. OIT szabályzat⁵⁷.

A fentiek alapján összeállított és meghatározott bírósági ügyforgalmi statisztikai adatlapok közül az értekezés témája szempontjából releváns statisztikai kérdőívek a szabályzat 5. §-ának (5) bekezdése szerinti a bírósági ügyforgalmi adatszolgáltatáshoz használt kérdőívek közül az un. „O” minta (Helyi bíróság ügyforgalmi statisztikai jelentése, OSAP 1308. nyilvántartási számú adatgyűjtési kötelezettség), valamint az un. „NII.” minta (a törvényszéki bíróság ügyforgalmi statisztikai jelentése fellebbezett ügyek, OSAP 1307. nyilvántartási számú adatgyűjtési kötelezettség). Fontos még tudni, hogy a minták tartalmát norma nem szabályozza azok gyakorlati korlátait a lajstromba bevitt adatok köre és bontásai szabják meg.

Az un. „O” minta ügycsoportmegosztásai az alábbi ügycsoportokat tartalmazzák: Házassági per (10), Apasági és származás megállapítása iránti egyéb per (20), Szülői felügyelettel kapcsolatos perek (40), Gondnoksággal kapcsolatos per (50), Örökbefogadással kapcsolatos per (60), Házassági peren kívül érvényesített házassági vagyoni igény (70), Gyermekelhelyezés iránti per (80), Gyermekelhelyezés megváltoztatása iránti per (90), Kapcsolattartás szabályozása iránti per (100), Gyermek tartása iránti per (110), Törvényen alapuló egyéb tartási per (120), Tulajdoni per (130), Birtokvédelmi per (140), Lakásügyi per (150), Öröklési per (160), Szerződéses jogviszonyból származó kötelmi per (170), Szerződésen kívüli kártérítés iránti per (180), Végrehajtással kapcsolatos per (200), Egyéb per (210). Ezen ügycsoportok közül a kísértékű perek követeléseit figyelembe véve Szerződéses jogviszonyból származó kötelmi per (170), Szerződésen kívüli kártérítés iránti per (180), Egyéb per (210) ügycsoportok jöhetnek számításba. Az elemzések ezen ügycsoportok alapján készültek a korrigált adatok körében.

A kísértékű perek vonatkozásában az „O” minta V. pontjában a „pertárgy értéke az érkezett ügy adatcsoportban” az értekezés témája szerint relevánsan két kategóriát határoz meg értékhatár szerint a polgári és a gazdasági peres ügycsoportok közül a 1-300.000,-Ft és a 300.000,-Ft-1.000.000,-Ft terjedő értékhatár kategóriát. Az NII. Minta IV.

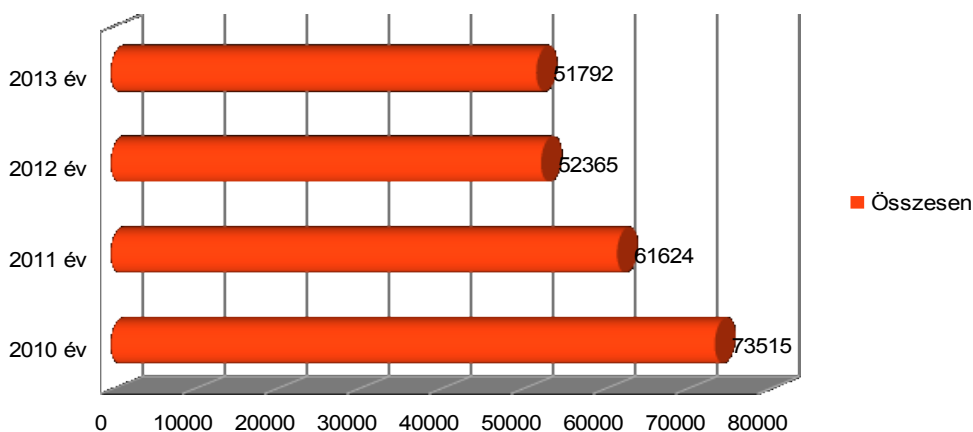
56 Lásd jelen tanulmány 3.2. pontjában kifejtettek

57 Forrás: http://www.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/obh/sz2003_evi8_szamu.pdf

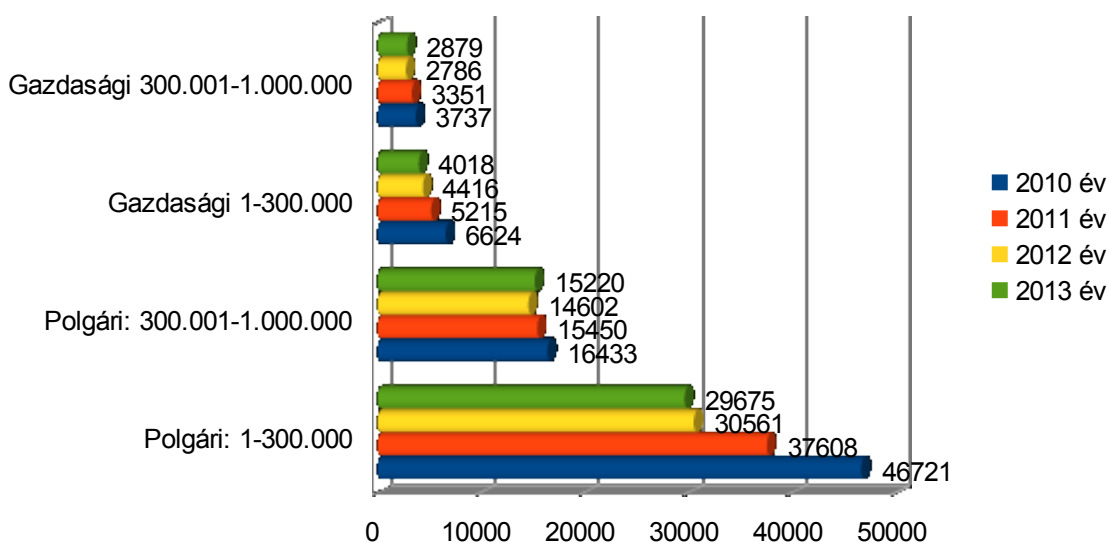
pontjában ugyanezen két értékhatár kategória szerepel ugyanezen két ügycsoportban.

Külön a kisértékű perek vonatkozásában statisztikai adatgyűjtés nincs egyik mintán sem előírva és teljesítve. A fenti két adatcsoport alapján az alap adatok és kiindulási adatok a polgári és gazdasági peres ügycsoport kategóriában a 1-300.000,-Ft és a 300.000,-Ft-1.000.000,-Ft terjedő értékhatár csoportok képeztek. Ezek kerülnek bemutatásra 2010. és 2013. teljes statisztikai években országos szintű adatok alapján valamint, a Fővárosi Törvényszék, a Budapest Környéki Törvényszék mint központi régió, továbbá két nyugati és két keleti megye (Fejér, Vas, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén) törvényszékein keresztül, úgy hogy ezek közül egy-egy közepesebb ügyforgalmú (Fejér Megye: Székesfehérvári Törvényszék, Borsod-Abaúj-Zemplén Megye: Miskolci Törvényszék) és egy-egy kisebb ügyforgalmú törvényszék került kiválasztásra (Vas Megye: Szombathelyi Törvényszék, Békés Megye: Gyulai Törvényszék). Az adatok finomhangolása és korrekciója egy középadatakat mutató kiválasztott törvényszék - helyzetéből adódóan elemzésre legideálisabb - Budapest Környéki Törvényszék és annak egy véletlenszerűen kiválasztott magasabb ügyterhű Járásbírósága (Ráckevei Járásbíróság) adatainak elemzésén keresztül készült az elemzés, kiinduló és kontrolladatként az 1 -3. ábrán elemzett fizetési meghagyási adatokat használva.

9. ábra - Országos 1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített adatai 2010-2013..

10. ábra - Országos pertárgyérték szerinti helyi bírósági összesített ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.

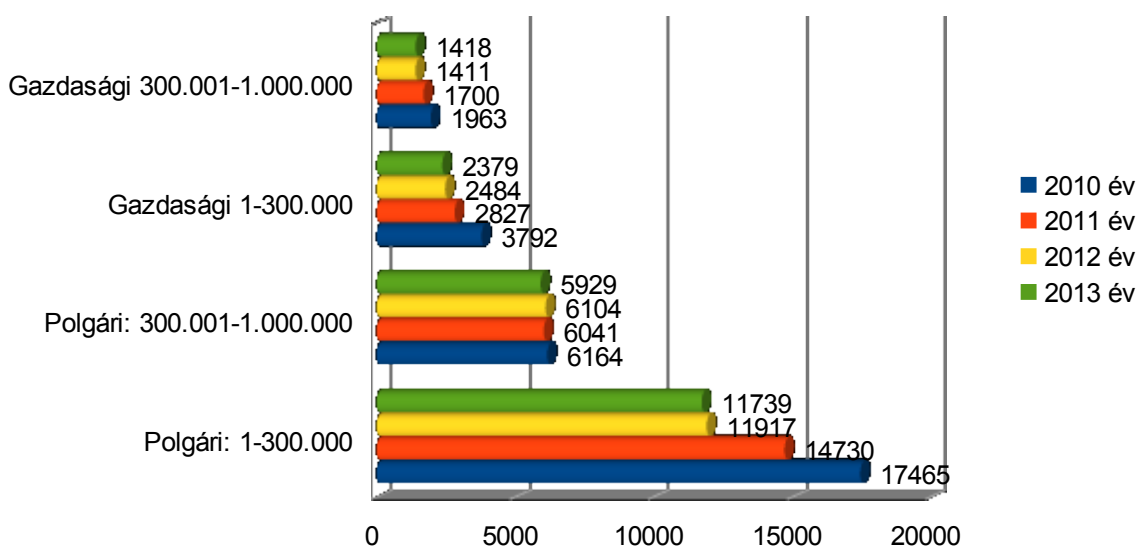
A 9. és 10. ábra⁵⁸ alapján megállapítható, hogy az 1.000.000,-Ft alatti pertárgyértékű követelések körében indult polgári

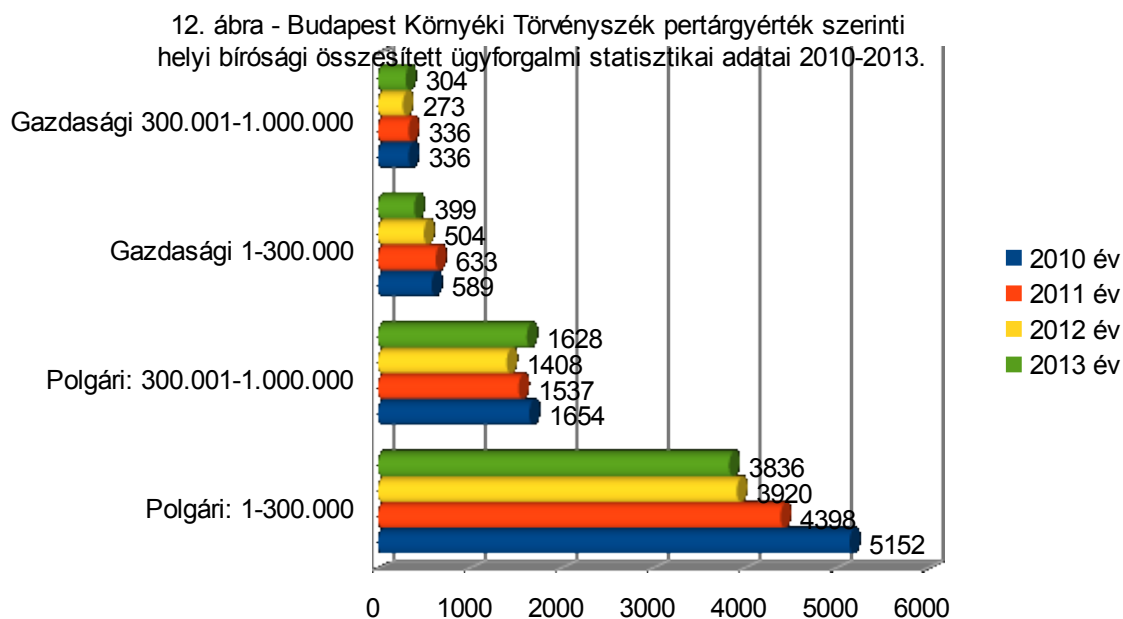
58 Forrás: <http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok>

és gazdasági perek száma 2010. és 2013. években tendenciózus csökkenést mutat, amelynek üteme 2010 és 2012 között 10 ezres nagyságrendet mutatott, még ez a folyamat 2012. és 2013. évben közel a tizedére lassult 2013 évre már csak évi közel 572 nagyságrendű ügyérkezéssel csökkent. Az érdekesebb összehasonlítás a 1.-3 ábrák adataival összevetésben tehető. Az elemzés kiindulásánál elhangzott, hogy nincsenek direkt gyűjtött adatok a kisértékű perek vonatkozásában. Azonban a perré alakult fizetési meghagyások száma az éves átlagos 37000 számával is csak közel 2/3-a az 1 millió forint alatti pertárgyértékű bírósági ügyeknek.

A MOKK adatai természetesen csak kontrolladatként és részbeni bázisadatként szolgálhatnak figyelembe véve, hogy kisértékű per nem csak a jogerős fizetési meghagyásból lehet, hanem azokban az esetekben is, amikor a fizetési meghagyásos eljárást ellentmondás nélkül követi per (sikertelen fizetési meghagyásos eljárás). Illetőleg ide kell még sorolni a Pp. 127. § alapján kezdeményezett eljárásokat is legalábbis pertárgyérték szempontjából, mivel ezekre az ügyekre nem a Pp. kisértékű szabályai vonatkoznak abban az esetben sem, ha pertárgyérték alapján és így statisztikailag is ebben a csoportban tartja őket számon a bírósági statisztika.

11. ábra - Fővárosi Törvényszék kerületi bíróságok pertárgyérték szerinti összesített ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.

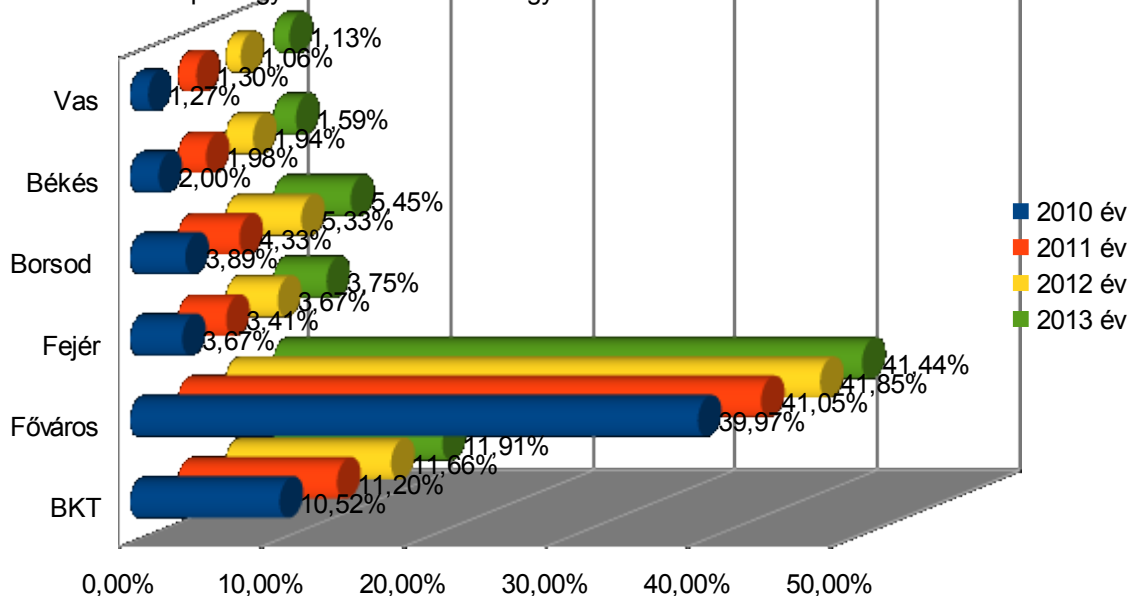

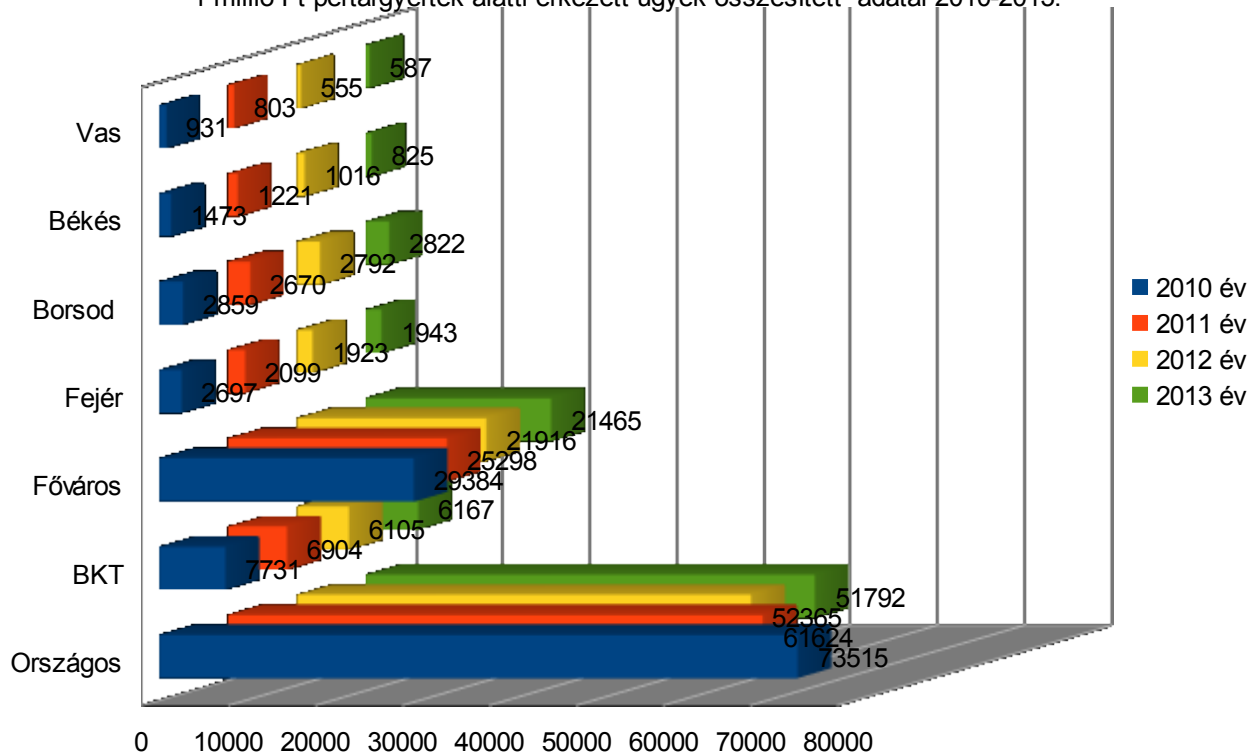
A11.-12. ábrák⁵⁹ részletesen bemutatja, hogy 2010.-2013. években az 1.000.000,-Ft alatti pertárgyértékű követelések körében indult polgári és gazdasági perek száma hogyan alakult az összehasonlításban elemzett törvényszékeken, külön kiemelve a polgári és gazdasági ügycsoportokban a Fővárosi Törvényszéket és a Budapest Körményi Törvényszéket. Látható, hogy a polgári ügycsoportban jelentősebb a kisértékű követelések számaránya, közel tízszerese a gazdaságinak az 1-300.000 tartozó értékcsoporthoz és közel ötszöröse a 300.000-1.000.000 tartozó értékcsoporthoz.

59 Forrás: <http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok>

13. ábra - Összehasonlítás kiválasztott bíróságok-országos
1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített %-os adatai 2010-2013.

14. ábra - Összehasonlítás kiválasztott bíróságok-országos
1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített adatai 2010-2013.

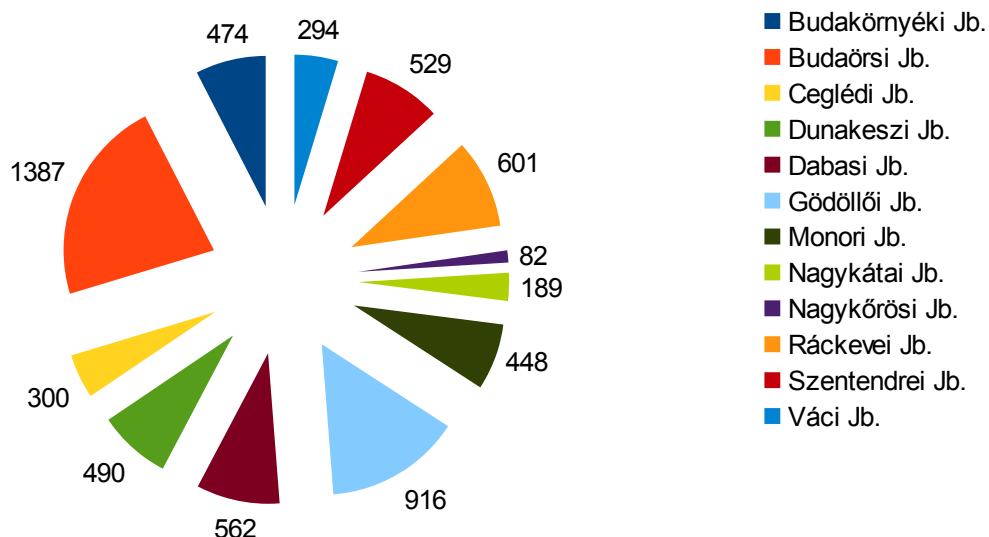

A14. ábra⁶⁰ részletesen bemutatja, hogy 2010.-2013. években az 1.000.000,-Ft alatti pertárgyértékű követelések körében indult polgári és gazdasági perek száma az összehasonlításban elemzett törvényszékeken hogyan alakult összevetésben az országos adatokkal. Látható, hogy 2010. és 2013. között a csökkenés minden elemzett törvényszéken megállapítható, annak aránya is megközelítőleg hasonló az országos csökkenési arányokhoz. A Szombathelyi Törvényszék és a Budapest Környéki Törvényszéknél tapasztalható a 2012. és 2013. években enyhe növekedés a peres érkezés vonatkozásában.

60 Forrás: <http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok>

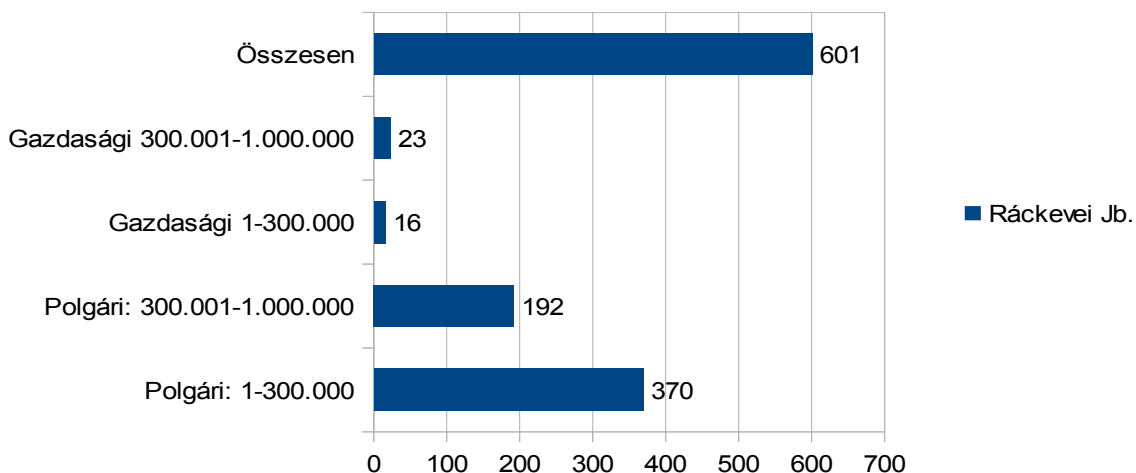
A továbbiakban a kiválasztott Budapest Környéki Törvényszék és annak Ráckevei Járásbírósága adatainak elemzése során meghatározásra kerül a fenti ismertetett módszer alapján egy korrekciós tényező.

15. ábra Budapest Környéki Törvényszék Járásbíróságai 1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített adatai 2013.

A 15. ábra⁶¹ Budapest Környéki Törvényszék Járásbíróságai 2013. évi 1 millió forint pertárgyérték alatti érkezett ügyeinek összesített adatait tartalmazza. Ebből jól látható, hogy a kiválasztott Ráckevei Járásbíróság a harmadik legnagyobb érkezési mutatókkal rendelkezik a törvényszék járásbíróságain belül.

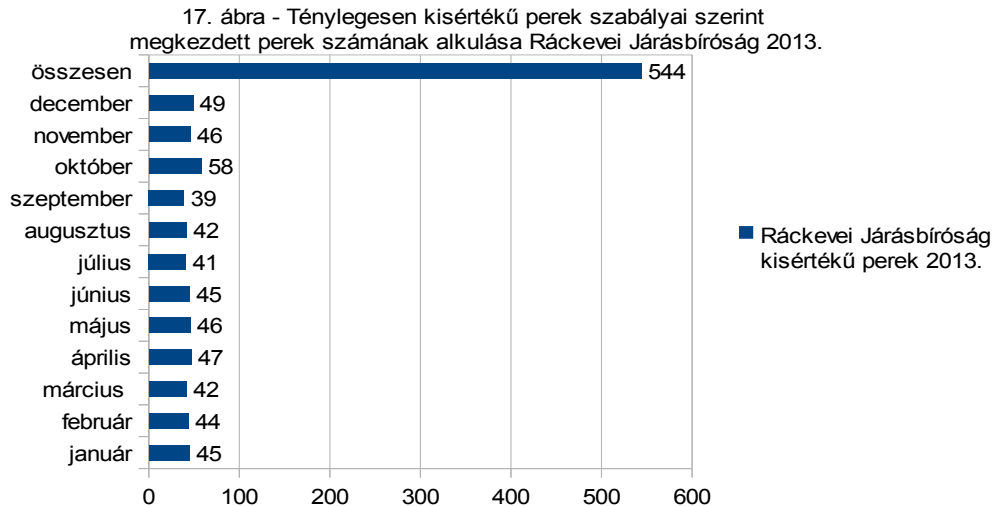
16. ábra Ráckevei Járásbíróság pertárgyérték szerinti helyi bírósági ügyforgalmi statisztika 2013.

A 16. ábra⁶² a Ráckevei Járásbíróság 2013. évi érkezési adatait adja meg az 1 millió forint pertárgyérték alatti ügyeknek ügycsoportok szerinti bontásban. A korábban elemzett adatok alapján megállapítható, hogy az ügyek megoszlása az ügycsoportok között megfelel az országos átlagnak és arányoknak. A legjelentősebbek a polgári igények 1-300.000,-Ft közötti értékcsoportban.

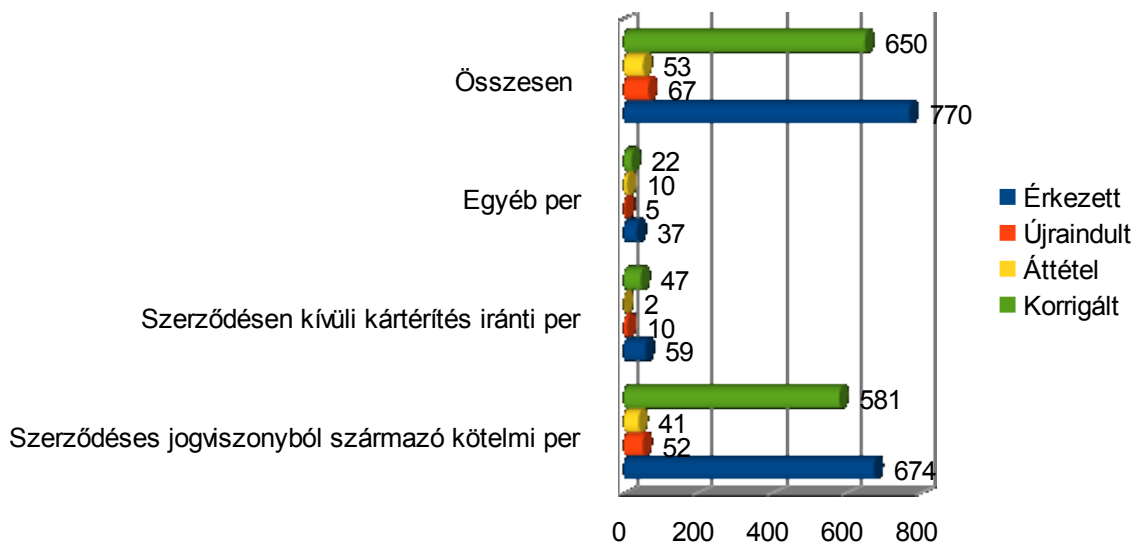
61 Forrás: <http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok>

62 Forrás: <http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok>

A 17. ábrán az elemzett Ráckevei Járásbíróság közelítő statisztikája látható, amely a Járásbíróságon 2013. évben a kisértékű ügyek vonatkozásában ténylegesen kisértékű perként indult ügyeket mutatja. A statisztikai adatok azért közelítőek, mert az egyes eljáró polgári tanácsokra történő szignálást követően a tanácsok hó végi számadat jelzése alapján a lajstromiroda összesítette és gyűjtötte az adatot, amely csupán a kisértékű ügyek számát tartalmazta havi összesítésben. Ezen számadat mégis közelítőbb jellegű figyelemmel arra, hogy ez már a szignálás után történt. Az így kapott arányszám alapján 10% korrekcióval lehet számolni az ügyérték szerinti bontásban.

18. ábra - Ráckevei Járásbíróság O minta adatok 170., 180. 210. sorok korigáltan

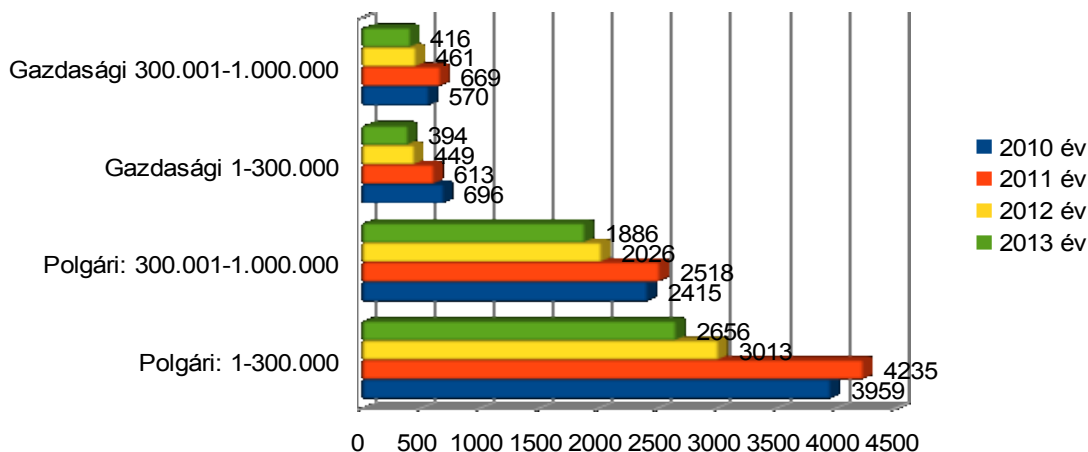
Az ügycsoportonkénti bontásban elvégzett korrekciót a 18. ábra adatai tartalmazzák, amelyekben elsődlegesen a kisperérték szabályai alapján lehetséges ügycsoportok szerepelnek csak. Azok kerültek korrekcióra az O mint I. pontja érkezett sorának újraindult és áttétel soraival, figyelemmel arra, hogy az újraindulás esetén az érkezési adathoz már egyszer szerepelt az adott per az áttétel esetén pedig egy új bíróságon fog szerepelni vélhetően a hatáskörrel és illetékességgel rendelkezőn. Az így kapott korrekciós szám mértéke 16%. Érdemes összevetni a 18. ábra és a 16. ábra érkezési számait valamint a korigált érkezési számokat is. Azok is jelentős eltérést mutatnak és korrekcióra szorulnak. A 18. és 17. ábra összevetésében csak a korigált tétel összevetése a ténylegessel 17% korrekciós számot ad ki.

A fentiek alapján megállapítható tehát, hogy pontos és célzott statisztika alapján nehéz meghatározni még a kiindulási és ugyancsak korigálásra szoruló MOKK adatok ismeretében, hogy ténylegesen milyenek az érkezési számok. Csak így lehet felmérni a kisértékű perek számának méretét és ezzel a pontos érkezési adattal mintegy rajtlappal elkezdni mérni a gyorsaságát az adott ügycsoportnak, ha arra célzottan adatgyűjtés van. A fent bemutatott értékhatár és ügycsoport adatok vélhetőleg a legmegközelítőbbek, azok közül is leginkább az értékhatár adatok, amelyek a legkisebb

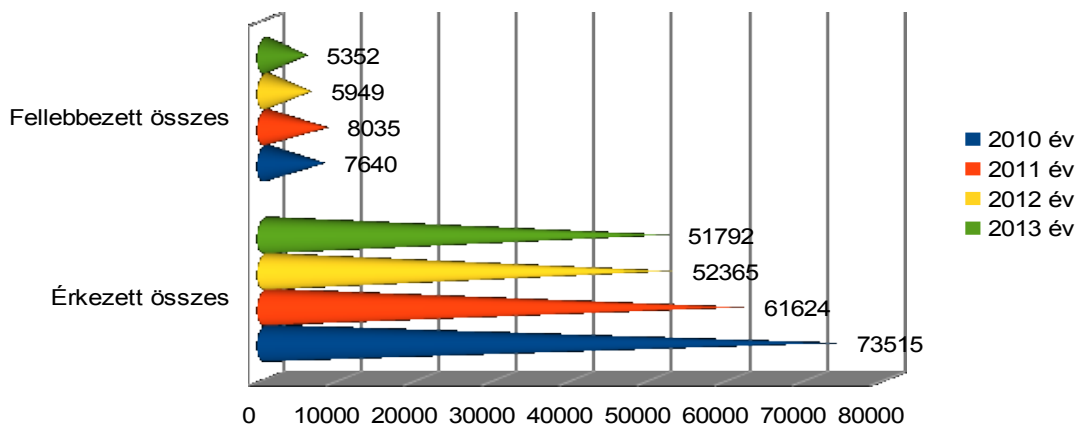
korrekcióra szorultak. Valamilyen korrekciós módszerrel - akár a tanulmányban használttal is - ezen adatok használhatóak, de nem teljesen pontosak.

A gyorsaság további mérésére az alábbiakban megvizsgálásra kerül az NII. minta alapján a fellebbezett ügyek számadatai országos szinten az értékhatár szerinti bontásban.

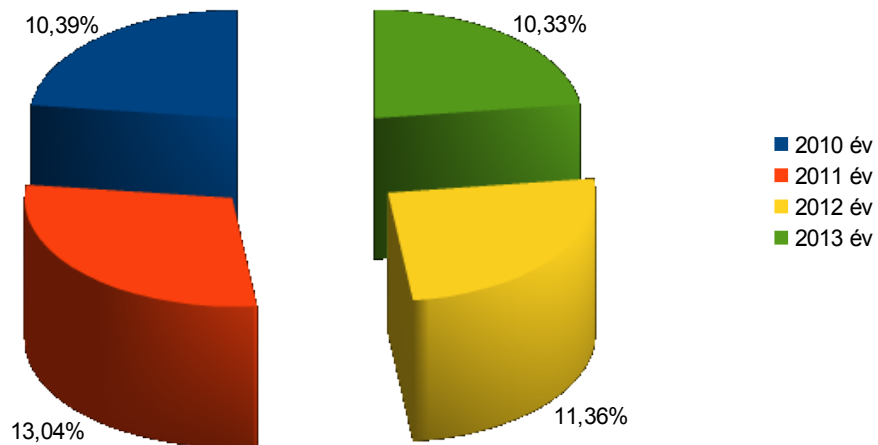
19. ábra - Országos pertárgyérték szerinti törvényszéki fellebbezett összesített ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.

20. ábra - Országos pertárgyérték szerinti érkezett-fellebbezett ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.

21. ábra - Országos pertárgyérték szerinti fellebbezés arányai 2010-2013.

A 19. - 21. ábrák⁶³ alapján megállapítható, hogy a kisértékű ügyek vonatkozásában a fellebbezések aránya a polgári 1-300.000,-Ft közötti értékhatárban a legnagyobbak, de arányaiban itt is megfigyelhető - ahogy az ellenmondások körében is -, hogy minél nagyobb a követelés értéke annál magasabb a fellebbezés aránya az adott ügycsoporton belül. A fellebbezések aránya is viszonylag állandó a 2012. évet kivéve ahol kissé magasabb közel 3% a bázis 2010. évhez képest. Viszont ez volt az az év ahol az ügyérkezési adatok is csökkenő tendenciája jelentősen lassult⁶⁴, valamint a perré alakulások száma is lecsökkent az fizetési meghagyások vonatkozásában.

A gyorsaság mérésének következő lépcsője a befejezések pontos mérése. Mivel az O és NII. minták alapján az egyes perek egyedi befejezési mutatói összesítve szerepelnek éves kimutatásban, így nem állapítható meg, hogy a kisértékű perek körében a befejezések pontosan hogyan alakulnak. Erre az általános éves statisztikai adatokból csak következtetni lehet. A perek döntő hányada, 92 százaléka 2013 évben is egy éven belül befejeződött⁶⁵ a bíróságra érkezéstől számított eljárási időtartam alapján. Polgári ügyek 2013. évben átlagosan 183 gazdasági ügyek átlagosan 184 nap alatt befejeződnek. Azok túlnyomó többsége több mint fele 0-6 hónap között befejeződtek. Amennyiben az első fokú bíróságra érkezéstől számított átlagos befejezési pertartamokat nézzük a törvényszékek másodfokú ítélezési szintjén ennek a pertartamnak a növekedése a gazdasági pereknél a teljes pertartam 20 hónap, míg polgári ügyekben 17 hónap átlagosan. Így a fellebbezett ügyek vonatkozásában is csak ezen általános adatokkal tudunk számolni a fellebbezett ügyek hányada és a korrekciós tételekkel összevetve a bázisadatokat vizsgálva lehet következtetést levonni az első és másodfokú befejezések körében.

7. Összefoglalás

A tanulmány célja az volt, hogy a kisértékű eljárást a gyorsaság szempontjából elemezze. E körben áttekintésre került a jogtörténeti előzmény, a nemzetközi összevetés valamint a hatályos szabályozás az eljárás gyorsaságára fókuszálva. A gyorsaság eljárásjogi garanciái körében látható volt, hogy azok pár helyen igen erőteljesen érintik az eljárásjogi alapelveket is, különösen a keresetváltoztatás, a viszontkereset és beszámítási kifogás körében. Ugyanakkor a jogalkotói cél az eljárások hatékonysága és gyorsítása mint látható a jelenlegi statisztikai adatgyűjtéssel célzott adatgyűjtés hiányában pontosan nem mérhető csak közelítő adatok útján, amely nyilván ad valamilyen iránymutatás, de nem pontosat. Az a nemzetközi összevetésből látható, hogy Európában és az EU-ban is a privilegizált pertárgyak, külön eljárásrendek körében a jogalkotás vezérelve a védendő érdek a csekély értékű követelések ügyénél is elsődlegesen a védelemre szoruló, illetőleg a fogyasztói társadalom által védelemre szorított, ha úgy tetszik magatehetetlenné tett

63 Forrás: <http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok>

64 Lásd 3,4,13,14 ábrák

65 <http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok>

fogyasztó hatékony védelme, valamint az eljárások gyorsítása. A hazai jogalkotásnál ez a fogyasztói érdekvédelem a jogintézmény indokolása körében nem került elő ilyen erőteljesen, itt inkább az eljárások gyorsítása és hatékonyság növelése volt a cél.

A választ, hogy ez esetben a gyorsabb jobb-e a fent elemzett adatok alapján meg lehet adni, azzal, hogy az elemzett adatok nagyságrendiek és közelítőek, és célzott mérés hiányában nem a pontosak. E körben tehát kijelenthető, hogy a kisértékű ügyeknél a gyorsaság működik, az jónak mondható. A az eljárások amik átmennek a kisértékű követelések kötelező stádiumain (fizetési meghagyás, ellentmondás, perré alakulás, első fokú tárgyalás) jelentős számban⁶⁶ már a közjegyzői eljárásban befejeződnek, közel 95%-uk már ott jogerős közel 6 hét alatt. A bírósági peres eljárásban tovább folytatódó ügyek közül már első fokon jogerőre emelkedik közel 6 hónap alatt a megmarad ügyek közel 89%-a. A fennmarad és másodfokra is eljutó ügyek⁶⁷ közel 18 hónap után jogerősen lezárulnak és eredetileg indult fizetési meghagyások számához képest a kezdeti ügyek csupán közel 9% jut el másodfokra a bíróságon, akár az értékcsoport szerinti ügyérkezéshez⁶⁸ akár a kibocsátott fizetési meghagyások számához viszonyítva tekintjük, a perré alakult fizetési meghagyások számához viszonyítva ez az arány 4,5%.

Ez igen jó gyorsasági mutató, ami ha figyelembe vesszük az Alaptörvényben és az Európa Tanács által 1950. november 4. napján megalkotott az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményében foglalt az ügyek ésszerű időn belül történő elbírálásának kötelezettségét, amely a bírósági eljárásokra is irányadó. Az ésszerű időtartam megítélése körében - amely a gyorsaság fogalmának eljárásjogi meghatározásánál is elengedhetetlen - talán iránymutató lehet a Emberi Jogok Európai Bírósága e téren kialakult gyakorlata. E körben a polgári jogi téren a kiindulási pont jelen esetben a közjegyzői eljárás megindításának időpontja. A figyelembe vehető időszak magába foglalja a fellebbviteli eljárás és az alkotmányossági panasz eljárás idejét is, amennyiben ez utóbbi eredménye alkalmas az ügy kimenetelének befolyásolására.

Az EJEB három tényező együttes⁶⁹ vizsgálatát végzi el eljárása során:

▲ az ügy objektív bonyolultsága, komplexitása, esetleges olyan összetevői, amelyeknek az eljárás időtartamára számottevő befolyása lehet,

▲ a felek magatartása az eljárás során abban a tekintetben, hogy esetleges felróható magatartásukkal nem járultak-e hozzá maguk is az eljárás elhúzódsához,

▲ az érintett állami közhatalmi szerveinek saját magatartása abban a vonatkozásban, hogy mennyiben felelősek az eljárás elhúzódsáért.

Ezen hármas vizsgálat alapján a fenti tanulmány tükrében az egyes ügyekre nem lehet állást foglalni, az azonban bizonyosan állítható, hogy a kisértékű perek körében az ésszerű határidőn belüli elbírálás az általános eljárási szabályok alapján folyó perekhez viszonyítva az eljárás jogi határidők szűkebb jellegénél fogva hamarabb megtörténik. Azonban az is jól látható belőle, hogy nem a határidő az egyetlen szempont ami számít még az ésszerű határidőnél sem, hiszen pont attól ésszerű.

Figyelemmel a napjainkban is zajló Polgári Perrendtartási kodifikációra következzen a záró gondolat. Jelen tanulmány csupán a gyorsaság szempontjából elemezte a kisértékű per jogintézményt és tette meg megállapításait. Az eljárásjogi és dogmatikai alapelveket csak érintette, a jogalkotói szándékot csak értelmezte és elemezte. Egy működő eljárásjogi jogintézmény vizsgálata több szempontból történő mérlegelést igényel, a jogalkotói szándékban megfogalmazott gyorsaság és hatékonyság csak az egyik ezek közül, de e mellett figyelemmel kell lenni arra is, hogy az ilyen eljárási rendben indított ügyekben a felek milyen követelések érvényesítenek, milyen bonyolultságú jogviszonyokban várnak bírói döntést, és milyen felek között zajlik le az adott jogvita. Mert nagyon nem mindegy, hogy ezzel a gyors szigorú határidős eljárásjogi eszközzel amelynek vannak előnyei is a magánszemélyek, vagy a jogi személyek egymás közti jogvitái intéződnek el gyorsan avagy fogyasztói jellegű követelések kerülnek tömegesen érvényesítésre adott esetben éppen a fogyasztókkal szemben nagyobb számban azokat alperesi pozícióba zárva. Erre vonatkozóan a tanulmányban elemzett statisztikák gyűjtött adat hiányában nem tértek ki, azonban ezek vizsgálata is indokolt lenne a jogintézmény jövője és a teljes kép felvázolása szempontjából. És végezetül mintegy keretet adva itt kanyarodik vissza a tanulmány az indító idézethez „a jog, uram, jégütökör, aki sietni próbál rajta, többnyire lassabban ér célba”. Ha szem elől tévesztjük a jogalkotói célt valamint azt, hogy a bíróság elé vitt ügyekben a bíró hivatott dönteni, aki pártatlan pozíciójánál fogva

66 Lásd 7. ábra

67 Lásd 20. ábra és 1. és 2. ábra összevetése

68 Lásd 1,2,9 ábrák összevetése

69

Forrás:http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_2011/tisztesseges_eljarashoz_valo_jog_esszeru_hatari_do_kovetelmenye/

épp a felek érdekében ül középben és az eljárásrend megválasztásánál éppen a felek jogviszonyát középről pártatlanul tekintő fél megítélését és döntési lehetőségét vesszük az eljárásjogi út megválasztásánál, úgy bizton állíthatjuk a fentiek alapján gyorsaságot el lehet érni, de azzal a jog tükröjében könnyen el is lehet csúszni.

Lezárva. 2014. szeptember 27.

Felhasznált irodalom:

Szécsényi-Nagy Kristóf : Nagykommentár a fizetési meghagyásos eljárásról szóló törvényhez.

Kiadó: Complex Kiadó Kft.2012.

dr. Pallós Nikoletta: A KISÉRTÉKŰ PER SZABÁLYAINAK PERRENDI KOMPATIBILITÁSA doktori értekezés, Szeged 2011.

dr. Molnár Judit:A magyar fizetési meghagyásos eljárás az európai megoldások tükrében. Miskolc 2011.

Ábrajegyzék:

1. ábra Fizetési meghagyások számának alakulása 2010-2013.
2. ábra - Fizetési meghagyások perré alakulásának száma 2010-2013.
3. ábra - Fizetési meghagyások perré alakulásának száma % bontásban 2010-2013.
4. ábra- Perré alakulás aránya 2010-2013.
5. ábra - Kibocsátott összes FMH ügyérték szerinti bontásban 2012.
6. ábra - Perré alakult összes FMH ügyérték szerinti bontásban 2012.
7. ábra - Perré alakult FMH % megoszlása összes FMH-hoz viszonyítva 2012.
8. ábra - Perré alakult FMH ügyértéken belüli % megoszlása 2012.
9. ábra - Országos 1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített adatai 2010-2013..
10. ábra - Országos pertárgyérték szerinti helyi bírósági összesített ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.
11. ábra - Fővárosi Törvényszék kerületi bíróságok pertárgyérték szerinti összesített ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.
12. ábra - Budapest Környéki Törvényszék pertárgyérték szerinti helyi bírósági összesített ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.
13. ábra - Összehasonlítás kiválasztott bíróságok-országos 1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített % -os adatai 2010-2013.

14. ábra - Összehasonlítás kiválasztott bíróságok-országos 1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített adatai 2010-2013.
15. ábra Budapest Környéki Törvényszék Járásbíróságai 1 millió Ft pertárgyérték alatti érkezett ügyek összesített adatai 2013.
16. ábra Ráckevei Járásbíróság pertárgyérték szerinti helyi bírósági ügyforgalmi statisztika 2013.
17. ábra - Ténylegesen kísértékű perek szabályai szerint megkezdett perek számának alakulása Ráckevei Járásbíróság 2013.
18. ábra - Ráckevei Járásbíróság O minta adatok 170., 180. 210. sorok korrigáltan
19. ábra - Országos pertárgyérték szerinti törvényszéki fellebbezett összesített ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.
20. ábra - Országos pertárgyérték szerinti érkezett-fellebbezett ügyforgalmi statisztikai adatai 2010-2013.
21. ábra - Országos pertárgyérték szerinti fellebbezés arányai 2010-2013.